

לקוטי תורה • פרשת נשא • מאמר 4

כתיב ה' יחתו מריבו וגו'

נאמר: "הוי" — המתקוממים נגדו יישברו"

אלה ש"מתקוממים נגד הוי" הם גבורות שנפרדו מחסד, ורוצות דין לשם דין. הן נשברות רק כאשר החסד הבלתי מוגבל של אריך אנפין, רב חסד, נמשך דרך אבא ואמא אל ז"א, כפי שמראה טעם הנגינה בן שני החלקים שעל השם; והמשכה זו, שלמעלה מהסדר הטבעי, נעשית באמצעות תפילתם של צדיקים כמשה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/4](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/4)

הנקודה

אלה ש"מתקוממים נגד הוי"ה הם גבורות שנפרדו מחסד, ורוצות דין לשם דין. הן נשברות רק כאשר החסד הבלתי מוגבל של אריך אנפין, רב חסד, נמשך דרך אבא ואמא אל ז"א, כפי שמראה טעם הנגינה בן שני החלקים שעל השם; והמשכה זו, שלמעלה מהסדר הטבעי, נעשית באמצעות תפילתם של צדיקים כמשה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

פסוקה של חנה מעורר שאלה: מי יכול להתקומם נגד ה' שם הוי' הוא מידת הרחמים, ובכל זאת כלולה בו גבורה. גבורה זו "נכללת בימין" ונותנת לחסד את החום שהחיים זקוקים לו, כפי שצאן יעקב התעברו באמצעות החום. גבורה הנפרדת מחסד, כמו בעולם התווה, נעשית דין קשה: המקטרגים שלמעלה, שכמו אנשים השמחים לאידו של הזולת, רוצים דין לשם דין — שלא כעונשי התורה, שתכליתם חסד. הם המתקוממים נגד שם הוי'. החסד המדוד של ז"א, הניתן לפי המעשים, מותיר להם מקום לקטרג; רק חסדו של אריך אנפין, רב חסד, הנובע מעצמו, מבטל אותם. עליו להתלבש בחסד של ז"א, כנשמה בגוף, והוא עובר תחילה דרך אבא ואמא: מכאן טעם הנגינה גרשיים בן שני החלקים שעל השם, ושני השמות "הוי", הוי"ה שמשה המשיך לאחר חטא העגל. ממדרגה נעלית עוד יותר הוא "מרעים" נגד המקטרגים, והגבורה הכלולה בחסד נעשית "עוז למלכו". גילוי כזה בא באמצעות תפילתם של צדיקים גדולים, והוא קשור לראש השנה, יום הדין.

מבנה

1	מי מתקומם נגד ה'?	2-11
שם הוי' הוא מידת הרחמים, והגבורה שבו כלולה בחסד ונותנת את החום הנחוץ לחיים ולהולדה. גבורה הנפרדת מחסד, כמו בעולם התווה, מסתעפת לדינים קשים — המקטרגים שלמעלה.		
2	המקטרגים נגד שם הוי'	31
המקטרגים רוצים דין לשם דין, שלא כקנאות קדושה ושלא כגבורת התורה, שתכליתה תיקון החוטא; לכן הם מתנגדים לשם שרצונו הוא חסד. קורח ומדין הם דוגמאות מקבילות. על השם שבפסוק מופיע טעם הנגינה גרשיים.		
3	שני סוגי חסד	5-41
חסד עולם, של ז"א, נמדד לפי המעשים ומותיר מקום לקטרג; רב חסד, של אריך אנפין, נובע מעצמו ומבטל את כל הדינים. עליו להתלבש בחסד של ז"א, כנשמה בגוף, כדי שאפשר יהיה לקבלו ושהוא יגיע רק לצד הקדושה.		
4	שתי התנועות של הגרשיים	11-61
אורו של אריך אנפין מגיע לז"א בשני שלבים, דרך אבא ואמא, וכך הוא משבר את המתקוממים נגד הווי"ה, שש המדות של ז"א. משה המשיך את שלוש עשרה המדות לאחר חטא העגל: "הוי", הוי"ה, כשהטעם מפריד ביניהן, באמצעות "פניו" — חכמה ובינה. גרשיים משמעו גם גירוש, כמו בשם גרשון.		
5	"עליו, בשמים, ירעים"	14-121
למעלה מהחסד המלוכש, חסדו של אריך אנפין עצמו — טל דעתיקא ומוחא סתימאה, שלמעלה מהתלבשות — מרעים נגד המקטרגים. שירת דוד מדברת על "עליון", אריך אנפין, ועל חיצו הגבורה הקדושה המשמידים אותם.		

לצד השמאלי יש שני צדדים: הצד השמאלי המשרת את האהבה, והצד השמאלי שרק דוחה, שממנו ניזונים הכוחות החיצוניים. לאחר שהמתקוממים נשברים, כל הגבורה נעשית עוז למלכות. גילוי זה בא באמצעות תפילתם של צדיקים כמשה, והקטע קושר אותו לראש השנה: תשע ההזכרות של השם בתפילתה של חנה, המקטרגים ביום הדין ומלכות ה'.

מו ש ג י ם

הכללת שמאל בימין לאכלאל שמאלא בימינא

הגבורה (שמאל) כפופה לחסד (ימין) ומתבטלת בפניו. גבורה כזו מחזקת את החסד ונותנת לו את החום המביא חיים; גבורה העומדת לעצמה נעשית דין קשה.

המקטרגים המקטרגים

כוחות של דין קשה, "פסולת הגבורה", הרוצים שהדין יתבצע לשם עצמו. הם "המתקוממים" שבפסוק, נגד שם הוי'.

חסד עולם חסד עולם

החסד של ז"א, "חסד העולם", הניתן במידה ובהגבלה לפי מעשי בני האדם; משום כך הוא מותיר למקטרגים מקום לקטרג.

רב חסד, החסד העליון ורב חסד / חסד עילאה

החסד של אריך אנפין, המאיר מאין סוף בלי גבול ונובע מעצמו, ולא בתגובה למעשים. הוא המקור וה"נשמה" של החסד של ז"א, וגילוי מכלל את כל הדינים.

אריך אנפין אריך אנפין

הפרצוף של כתר, שלמעלה מהמוחין ומהמדות של אצילות. חסדו ושלוש עשרה מדות הרחמים שלו נמשכים אל ז"א דרך אבא ואמא.

גרשיים גרשיים

טעם הנגינה בעל שתי התנועות שעל השם בפסוק "הוי' — המתקוממים נגדו יישברו". שתי תנועותיו מראות את שני שלבי ההמשכה, והמילה רומזת גם לגירוש.

שלוש עשרה מדות הרחמים י"ג מדות הרחמים

המדות שהתגלו למשה לאחר חטא העגל, ונמשכו משלושה עשר התיקונים שבזקנו של אריך אנפין. משה המשיך אותן בתפילתו, והביא מחילה במקום שבו הדין מצא את העם בלתי ראוי לה.

קטע 1 • 11-2

מי מתקומם נגד ה'?

1 כתיב ה' יחתו מריבו^{1,2} וגו'. וקשה מי הם המריבים עם ה' וע' בזהר פ' ויקרא (דף י"ט ע"ב) מה שפ' בשעתא דדינין מתערין ושליטין.³

כתוב: "הוי" — יחתתו מריבו" וגו'. אך קשה: מי הם המתעמתים עם ה'? ועיינו בזוהר, פרשת ויקרא (דף י"ט ע"ב), בפירושו: "בשעה שהדינים מתעוררים ושולטים,

המאמר פותח בפסוק משירת חנה: "הוי" — יחתתו מריבו", ושואל את השאלה המתבקשת: מי יכול בכלל להתעמת עם ה'? לשם כך הוא פונה לזוהר, המדבר על זמנים שבהם הדינים, כוחות ההקפדה, מתעוררים ושולטים.

שליטין על רחמי ורחמי אתכפיין ובשעתא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] אתברך ממבועא דנחלא כדין גברי רחמי ואתכפיין דיני הה"ד [הדא הוא דכתיב] ה' יחתו מריבו וי כוי ע"ש.

הם שולטים על הרחמים, והרחמים נכנעים; ובשעה שהקדוש ברוך הוא מתברך ממבוע הנחל, אזי הרחמים גוברים והדינים נכנעים. וכך נאמר: "הוי" — יחתתו מריבו: "מריב וי", [מי ש]מתעמת עם ה' וי; עיינו שם.

הזוהר מתאר שני מצבים. כאשר הדינים שולטים, הרחמים נכנעים; כאשר הקדוש ברוך הוא מתברך מ"מבוע הנחל", כלומר, מהמשכה ממקור עליון יותר, הרחמים גוברים והדינים נכנעים. הזוהר קורא את המילה "מריבו" כ"מריב וי", כלומר, "מי שמתעמת עם ה' וי", והמאמר יסביר בהמשך מה מסמלת האות ו'.

ולהבין זה איך ענין דינין מתערין נק' מריבו והענין כי שם הוי' הוא מדת רחמים והגם דשם הוי' הוא בז"א דאצי"

כדי להבין זאת: כיצד נקרא עניין התעוררות הדינים "מריבו", כלומר, "המתעמתים עמו"? העניין הוא ששם הוי' הוא מידת הרחמים. ואף ששם הוי' הוא בזעיר אנפין (מדות) דאצילות,

אדמו"ר הזקן שואל מדוע התעוררות הדינים נקראת התעמתות עם ה', ומתחיל להשיב: שם הוי' הוא מידת הרחמים, כפי שמלמד המדרש שבכל מקום שבו מופיע שם זה, הוא מציין רחמים. עם זאת, שם זה קשור לזעיר אנפין דאצילות, תצורת המדות האלוניות.

והרי יש בו מדת הגבורה וכן בהתהוות הנבראים שהתהוותם הוא משם הוי' הרי יש ד' מחנות שכינה⁴ מחנה מיכאל חסד ומחנה גבריאל גבורה.

והרי יש בו גם מידת גבורה; וכן בהתהוות הנבראים, שהתהוותם היא משם הוי', הרי יש ארבעה מחנות שכינה: מחנה מיכאל, חסד, ומחנה גבריאל, גבורה.

בזעיר אנפין יש גבורה לצד חסד, ולכן שם הוי' אינו מבטא חסד בלבד. גם הבריאה, המתהווה משם זה, מוקפת בארבעת מחנות השכינה, מחנות המלאכים שמיכאל עומד בראש צד החסד שלהם וגבריאל בראש צד הגבורה.

אך כי בחיי גבורה זו היא ע"ד לאכללא שמאלא בימינא^{5,6} שהיא כלולה ובטלה לגבי מדת החסד וא"כ אז אדרבה מגיע ממנה תועלת ומעלה יתירה בהחסד יותר מאם היה החסד בפ"ע [בפני עצמו]

אלא שמידת גבורה זו היא באופן של "לאכללא שמאלא בימינא" — הכללת השמאל בימין: היא כלולה במידת החסד ובטלה כלפיה. ואם כן, אדרבה, היא מביאה תועלת ומעלה נוספת בחסד, יותר מכפי שהיה אילו החסד היה עומד בפני עצמו.

התשובה היא שגבורה זו "כלולה בימין": היא כפופה לחסד ובטלה כלפיו. הגבורה המשרתת את החסד אינה מחלישה אותו; אדרבה, היא מעניקה לחסד מעלה שלא הייתה לו אילו עמד בפני עצמו.

כי חסד הוא בחיי קרירות וכמו המים שהם קר ולח [עיין בזהר ר"פ וארא] ועיקר החיות הוא ע"י החמימות וכמו כי הדם⁷ הוא הנפש,

כי חסד הוא בחינת קור, בדומה למים, שהם קרים ולחים [עיינו בזהר, בתחילת פרשת וארא]; ואילו עיקר החיות הוא באמצעות החום, כפי שנאמר: "כי הדם הוא הנפש";

חסד בפני עצמו נמשל למים, קרים ולחים, ואילו החיים תלויים בחום, כפי שמראות מילות התורה "כי הדם הוא הנפש": הדם החם נושא את החיות. החום שחסר בחסד בא מן הגבורה.

וכן הוא ג"כ ברוחניות כי מצד בחיי המים עצמן בחיי קרירות יוכל להיות גם כן דאגליו מיא שהוא מניעת ההשפעה מכל וכל וז"ש [וזהו שכתוב] ביעקב ויחמו הצאן⁸ כו'.^{9,10}

וכך גם ברוחניות: מצד בחינת המים עצמם, בחינת הקור, עלול להיות גם מצב שבו "אגליו מיא" — המים קופאים, כלומר, ההשפעה נעצרת לחלוטין. וזהו שנאמר אצל יעקב: "ויחמו הצאן" וגו'.

גם בתחום הרוחני, קור בלבד עלול "להקפיא את המים", כך שההשפעה נעצרת לגמרי: חסד שאין בו חום עלול להסתיים בהפסקת הנתנה. סיפור התורה על צאן יעקב, ש"ויחמו", כלומר, התחממו, מלמד שחיים חדשים נוצרים באמצעות חום.

2 ויחמנה בבואן לשתות כוי שכל הולדה א"א להיות כ"א ע"י חמימות שהוא מבחי גבורה. ולכן בשם הוי המהוה הכל צ"ל ג"כ בחיי גבורה.

"והיו מתחממות בבואן לשתות" וכו': אין הולדה יכולה להתרחש אלא באמצעות חום, שהוא מבחינת גבורה. לכן גם בשם הוי, המהוה את הכול, צריכה להיות בחינת גבורה.

הפסוק השני על צאן יעקב, "והיו מתחממות בבואן לשתות", מרחיב את הנקודה: אין לידה מתרחשת בלי חום, והחום שייך לגבורה. לכן גם בשם הוי, המהוה את כל הדברים, צריכה להיות גבורה.

אלא שהיא כלולה בימין וא"כ מזה דוקא עיקר החיות וההתהוות. אבל אם מדת הגבורה אינה כלולה
בחסד

אלא שהיא כלולה בימין; ואם כן, דווקא מכך נובעים עיקר החיות וההתהוות. אבל אם מידת הגבורה אינה כלולה
בחסד,

הגבורה כלולה בימין, בחסד, ודווקא השילוב הזה הוא מקור החיות וההתהוות. כעת עובר הטקסט למקרה ההפוך: גבורה שאינה כלולה
בחסד.

וכמו שהיה בעולם התהו שלא היה בחי' לאכללא שמאלא בימינא אז נסתעף מזה התהוות דינין קשים
והן המקטרגים שלמעלה שכל רצונם לפעול דין וכמ"ש

כפי שהיה בעולם התהו, שבו לא הייתה בחינת "לאכללא שמאלא בימינא" — לכלול את השמאל בימין — אזי
השתלשלו מכך דינים קשים. אלה הם המקטרגים שלמעלה, שכל רצונם להוציא דין לפועל, כפי שכתוב

זה היה מצבו של עולם התהו, שבו כל מידה עמדה בפני עצמה והשמאל לא נכלל בימין. מגבורה נפרדת כזאת השתלשלו דינים קשים —
המקטרגים שלמעלה, שכל רצונם הוא שיוציאו את הדין לפועל.

בזהר ר"פ מקץ ע"פ ולכל תכלית הוא חוקר,¹¹ וכן יש למטה בבני אדם¹² אנשים השמחים ברעת
חבריהם.^{13, 14, 15}

בזוהר, בתחילת פרשת מקץ, על הפסוק "ולכל תכלית הוא חוקר". וכך גם למטה, בין בני האדם, יש אנשים
השמחים ברעתם של חבריהם.

הזוהר בתחילת פרשת מקץ דורש את דברי איוב "ולכל תכלית הוא חוקר" על כוח מן השמאל המשוטט בעולם ומקטרג עליו, שכל מעשיו
מכוונים להשחתה. מקבילו למטה הוא אדם השמח ברעתו של הזולת.

קטע 2 • 311

המקטרגים נגד שם הוי'

3 וגם לפעמים שמתקצפים על החוטא אין זה שרע להם על החטא כ"א שחפצם בפועל הדין.
גם כאשר הם מתמלאים לעיתים כעס על החוטא, אין זה מפני שהחטא מכאיב להם, אלא מפני שהם רוצים שהדין
יתבצע.

אנשים כאלה עשויים להיראות לעיתים צדיקים בכעסם על החוטא, אך החטא עצמו אינו מכאיב להם. הם רוצים לראות את הדין מתבצע.

וע"ד המקטרגים שלמעלה שהם ע"ד הנ"ל שאינם מצטערים מהחטא ע"ד קנאת ה' צבאות כ"א שחפצם בפועל הדין והיינו לפי שהם סיגי הגבורה.

כך גם המקטרגים שלמעלה, שהם בדומה לאמור לעיל: אין החטא מכאיב להם כדרך "קנאת הוי' צבאות", אלא רצונם הוא שהדין יתבצע. הסיבה לכך היא שהם פסולת הגבורה.

כך גם המקטרגים שלמעלה. כעסם אינו "קנאת הוי' צבאות" — קנאה שהחטא עצמו מכאיב לה; הם פשוט רוצים בדין, מפני שהם פסולת הגבורה, השיירים שנותרים לאחר זיקוק המתכת.

ולכן הם הנק' מריביו דשם הוי' שהם נגד שם הוי' שרצונו ית' דוקא בחדס ולאכללא שמאלא בימינא [ועד"ז פ"י בזהר ס"פ אחרי (דע"ט ב') ענין הנועדים על^{17, 16} הוי']

לכן הם נקראים "מריביו" של שם הוי' — הם עומדים נגד שם הוי', שהרי רצונו ית' הוא דווקא בחדס ו"לאכללא שמאלא בימינא". [ועל דרך זה פירש הזוהר, בסוף פרשת אחרי (דף ע"ט ע"ב), את ענין "הנועדים על הוי'":

לכן הם נקראים מי שמריבים עם שם הוי': רצונו של ה', כפי שהוא מתבטא בשם זה, הוא בחדס ובכלילת הגבורה בו, והם מייצגים את ההפך. ההערה שבסוגריים המרובעים מביאה מקבילות; תחילה את דברי הזוהר בסוף פרשת אחרי על "הנועדים על הוי'", שנאמר על עדת קורח.

והיינו כי קרח רצה ג"כ להפריד הגבורות בפ"ע [בפני עצמן] ולא להיות בחי' לאכללא שמאלא בימינא כמ"ש בזהר ר"פ קרח.¹⁸

כלומר, גם קורח רצה להפריד את הגבורות לעצמן, ולא שתהיה בחינת "לאכללא שמאלא בימינא", כפי שנאמר בזוהר, בתחילת פרשת קורח.

גם קורח רצה להפריד את הגבורות ולהשאיר אותן לעצמן, במקום לכלול את השמאל בימין. הזוהר בתחילת פרשת קורח אומר שהשמאל נכלל תמיד בימין, ושקורח ביקש להחליף בין ימין לשמאל.

ועד"ז נתבאר במ"א פ"י וענין לתת נקמת¹⁹ הוי' במדין לפי שבחי' מדין ריב ומדון²⁰ הוא ג"כ הפך ונגד בחי' שם הוי' וכמ"ש בד"ה החלצו מאתכם כו'

ועל דרך זה מבואר במקום אחר פירושו ומשמעותו של "לתת נקמת הוי' במדין": בחינת מדין — ריב ומדון — היא גם היפוכה של בחינת שם הוי' ועומדת נגדה, כפי שנאמר במאמר המתחיל "החלצו מאתכם" וכו',

אותו רעיון מסביר את "לתת נקמת הוי' במדין": השם מדין קשור למדון, ומריבה היא עצמה היפוכה של שם הוי'. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על פסוק זה, הפותח במילים "החלצו מאתכם".

כפי' מטות ושם נתבאר כי אף שבתורה יש כמה עונשין וגבורות אך זה הגבורה תכליתה חסד להיות עייז תיקון לנפש החוטא

בפרשת מטות. ומבואר שם שאף שבתורה יש עונשים וגבורות רבות, תכליתה של גבורה זו היא חסד: שעל ידה תתוקן נפשו של החוטא,

המאמר ההוא, בפרשת מטות, מסביר שהעונשים שבתורה הם גבורה שתכליתה חסד. הם מביאים תיקון לנפשו של החוטא.

כמו אב המכה את בנו כדי שילך בדרך טובים²¹ משא"כ גבורות קשות חפצם בפועל הדין מצד עצמו עיין בזהר בלק

כמו אב המכה את בנו כדי שילך "בדרך טובים"; ואילו הגבורות הקשות רוצות שהדין יתבצע לשם עצמו. עיין בזהר, בלק

הדוגמה היא אב המכה את בנו כדי שיילך בדרך טובה: המכה נועדה לטובת הבן. לעומת זאת, הגבורות הקשות רוצות בדין לשם עצמו, ועל כך מובאים דברי הזוהר בפרשת בלק.

(דקצ"ב ע"ב) גבי מה כתיב בה א"ל [אמר ליה] לא תרצח כו' ע"ש]. ועיז נאמר ה' יחתו מריבו.

(דף קצ"ב ע"ב), בעניין "מה כתיב בה? אמר לו: לא תרצח" וכו'; עינינו שם. ועל כך נאמר: "ה' יחתו מריבו".

באותו קטע בזוהר, כאשר התורה הוצעה לסמאל והוא שאל מה כתוב בה, נאמר לו: "לא תרצח", והוא סירב לקבלה, משום שממשלתו היא על ההריגה. על כוחות כאלה, הרוצים בדין לשם עצמו, נאמר: "ה' יחתו מריבו".

והנה הנגינה על שם הוי' הזה הוא גרשיים.²² שהוא ב' קווין ובפרדס שער הטעמים נקי תרין גרישין ונגינה זו היינו שני קולות.^{23, 24}

והנה טעם המקרא שעל שם הוי' זה הוא גרשיים, כלומר שני קווים; ובספר פרדס, בשער הטעמים, הוא נקרא "תרין גרישין" — שני גרשים. טעם זה מושר בשני קולות.

אדמו"ר הזקן מציין כעת את טעם המקרא שעל שם הוי' בפסוק הזה: גרשיים, שני קווים. בספר פרדס רימונים, בשער הטעמים שבו, הוא נקרא "תרין גרישין" — שני גרשים — והוא מושר בשני קולות; הפסקאות הבאות מסבירות את משמעות הדבר.

קטע 3 • 41-5

שני סוגי חסד

4 והוא כי הנה כדי להיות המתקת הדינין וביטולן צ"ל ע"י המשכה מבחי' חסד דא"א שהוא למעלה מעלה

מהחסד דז"א שהחסד דז"א נק' חסד עולם וע"ז נאמר ולך אדי חסד

והענין הוא שכדי להמתיק את הדינים ולבטלם, הדבר צריך להיעשות באמצעות המשכה מבחינת חסד דעתיק יומין, שהיא למעלה מעלה מחסד דז"א. חסד דז"א נקרא "חסד עולם", ועליו נאמר: "ולך הי' חסד,

כדי להמתיק את הדינים ולבטל אותם, דרוש אור מחסד דעתיק יומין, התצורה של כתר, הרצון האלוקי שלמעלה מהמדות, שהוא למעלה בהרבה מחסד דז"א. חסד דז"א נקרא "חסד עולם", ועליו נאמר בתהילים: "ולך הי' חסד".

כי אתה תשלם לאיש כמעשהו²⁵ דהיינו לפי ערך מעשה בני אדם וכפי האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] כך

הוא האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] וההמשכה מחסד זה וע"כ נק' חסד עולם שהוא בגבול ומדה.

כי אתה תשלם לאיש כמעשהו: כלומר, לפי מידת מעשיהם של בני האדם; כפי שהיא האתערותא דלתתא, כך היא האתערותא דלעילא וההמשכה מחסד זה. לכן הוא נקרא "חסד עולם", מפני שהוא נתון בגבול ובמידה.

הפסוק ממשיך: "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" — החסד הזה נמדד לפי מעשי בני האדם, כך שהתגובה מלמעלה תואמת את ההתעוררות מלמטה. משום כך הוא נקרא "חסד עולם": הוא נתון בגבול ובמידה.

5 וע"כ שם מוצאים המקטרגים מקום לקטרג וכמו בלעם שחפש ומצא המקומות שעתידים ישראל לחטוא

וע"ז רצה לקטרג ללמד חובה כוי לעורר מדת הדין.

לכן דווקא שם מוצאים המקטרגים מקום לקטרג, כפי שהיה אצל בלעם, שחיפש ומצא את המקומות שבהם עתידים ישראל לחטוא, ובכך ביקש לקטרג וללמד עליהם חובה וכו', כדי לעורר את מידת הדין.

מכיוון שחסד של ז"א מגיב למעשי בני האדם, הוא משאיר פתח למקטרגים: הם יכולים להצביע על המעשים. בלעם עשה בדיוק זאת: הוא חיפש את המקומות שבהם ישראל עתידים לחטוא, כדי ללמד עליהם חובה ולעורר נגדם את מידת הדין.

אבל בחי' חסד דא"א²⁶ הוא חסד עילאה ונק' רוב חסד לפי שמאיר ומתפשט מבחי' א"ס בלי גבול

אבל בחינת חסד של אריך אנפין היא חסד עליון, והיא נקראת "רוב חסד", מפני שהיא מאירה ומתפשטת מבחינת אין סוף בלי גבול

חסד של אריך אנפין הוא מסוג אחר. זהו חסד עליון, הנקרא "רוב חסד", ומכיוון שהוא מאיר מאין סוף עצמו, אין לו גבול.

ומדה [עיי' באגה"ק [באגרת הקודש] סי' יו"ד ע"פ חסדי²⁷ ה' ושם אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגיע כלל כ"א החסד יורד ונמשך בתמידות מצד עצמו

או מידה [עיינו באיגרת הקודש, סימן י', על הפסוק "חסדי ה'"]; ושם אתערותא דלתתא אינה מגיעה כלל, אלא החסד יורד ונמשך תמיד, מצד עצמו,

באיגרת הקודש, סימן י', מוסבר הפסוק "חסדי ה'" באמצעות ההבחנה של הזוהר בין חסד עולם לבין החסד העליון שנקרא "ורב חסדי". בדרגה זו אתערותא דלתתא אינה מגיעה כלל: החסד נמשך ללא הרף מצד עצמו, ולא כתגובה למעשי בני האדם.

כי חפץ חסד הוא²⁸ וע"כ ע"י המשכה מבחי' חסד זה מתבטלים כל הדינים ואין הקטרוגים תופסים מקום כלל (ועמ"ש ע"פ ולא אבה²⁹ הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם).

כי "חפץ חסד הוא". לכן, על ידי המשכה מבחינה זו של חסד, מתבטלים כל הדינים, ולקטרוגים אין מקום כלל (ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם").

כדברי הנביא, "חפץ חסד הוא": חסד זה נמשך מפני שה' רוצה להעניקו, ולא מפני שהוא מגיע בזכות. כשהוא נמשך, כל הדינים מתבטלים, ולקטרוגים אין במה להיאחז; אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם".

אך כי החסד דא"א עצמו א"א לו כלל להיות נמשך למטה כי הוא בלי גבול ולא יוכלו לקבל ע"כ צריך שיתלבש בחסד דז"א שהוא בחי' כלי לגילוי אור חסד דא"א

אלא שחסד של אריך אנפין עצמו אינו יכול כלל להימשך למטה, שכן הוא בלי גבול, והתחתונים אינם יכולים לקבלו. לכן עליו להתלבש בחסד של ז"א, שהוא בחינת כלי לגילוי אור החסד של אריך אנפין.

אולם חסד זה, בהיותו בלי גבול, אינו יכול לרדת בעצמו למטה, שכן הדרגות התחתונות לא יוכלו לקבלו. עליו להתלבש בחסד של ז"א, המשמש לו כלי.

(וחסד דז"א נק' גופא לגבי רב חסד שהוא כמו בחי' נשמה לחסד דז"א וכמו עד"מ מהנשמה עצמה בלי התלבשות בגוף לא יהיה רק השפעת רוחניים

(וחסד של ז"א נקרא "גוף" ביחס ל"רב חסד", שהוא כמו בחינת נשמה לחסד של ז"א; וכמשל, מן הנשמה עצמה, בלי שתתלבש בגוף, תהיה רק השפעה של דברים רוחניים,

בסוגריים מובא משל: חסד של ז"א נקרא "גוף", ואילו "רב חסד" הוא כמו נשמתו. נשמה בלי גוף יכולה להשפיע רק השפעה רוחנית.

אבל להיות ממנה השפעות גשמיים הוא דוקא ע"י אמצעות התלבשותה בגוף, כמ"כ [כמו כן] בחי' ורב חסד הוא למעלה ממהות בחי' חסד כ"א שהוא מקור החסד

אבל השפעות גשמיות יכולות לבוא ממנה דווקא באמצעות התלבשותה בגוף. כך גם בחינת "ורב חסד" היא למעלה ממהותו של חסד; היא אינה חסד בפני עצמה, אלא מקור החסד,

רק באמצעות גוף יכולה הנשמה להביא לידי השפעות גשמיות. כך גם "רב חסד" נעלה מחסד כשלעצמו: אין זה חסד נוסף, אלא מקור החסד.

וכמאמר אב הרחמים פ"י אב ומקור למדת הרחמים ע"כ א"א שיומשך ממנו השפעות בבי"ע כ"א ע"י התלכשותו בחסד דאצ"י שנק' גופא חסד דרועא ימינא^{30,31} כו' וכמ"ש בזהר באדרא)

כמו בביטוי "אב הרחמים", שפירושו אב ומקור למידת הרחמים. לכן אי אפשר שהשפעות יימשכו ממנו לבי"ע אלא באמצעות התלכשותו בחסד של אצילות, הנקרא "גוף" — "חסד דרועא ימינא" וכו', וכמו שכתוב בזהר באידרא)

הביטוי "אב הרחמים" אומר אותו הדבר: אב, מקור, למידת הרחמים. לכן השפעתו יכולה להגיע לבריאה, יצירה ועשייה רק באמצעות חסד של אצילות, שתיקוני הזוהר מונים כחלק מן הגוף: "חסד דרועא ימינא".

(דקל"ג ע"ב) וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא³² כו', ועוד דכיון שהחסד דא"א הוא בלי גבול ואין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

(עמ' 133ב): "וחסד של אמת אינו נאמר על חיי הגוף אלא על חיי הנשמה" וכו'. ועוד, מכיוון שהחסד של אריך אנפין הוא בלי גבול, וההתעוררות מלמטה

האידרא רבה אומרת ש"חסד של אמת" שייך לא לחיי הגוף אלא לחיי הנשמה; החסד של אריך אנפין הוא הנשמה של החסד. לאחר מכן פותח אדמו"ר הזקן בטעם נוסף לכך שחסד זה צריך להתלבש.

תופס מקום כלל א"כ היו החיצונים יכולים ג"כ לקבל ממנו ומש"ה [ומשום הכי] צ"ל המשכה מחסד דא"א ע"י חסד דז"א בכדי שבחיי גילוי זה דחסד עלאה יומשך

אינה תופסת שם מקום כלל, הרי שגם החיצונים יכלו לקבל ממנו. משום כך ההמשכה מחסד של אריך אנפין צריכה לעבור דרך החסד של ז"א, כדי שגילוי זה של החסד העליון יומשך

מכיוון שהחסד הבלתי מוגבל אינו תלוי במעשים, גם החיצונים, הכוחות המתנגדים לקדושה, היו יכולים לקבל ממנו. לכן עליו לעבור דרך החסד של ז"א.

רק בסט' [בסטרא] דקדושה ועמ"ש ע"פ ויאבק איש³³ וע"פ עבדים היינו כו' ויוציאנו ה' אלקינו או"א [אבא ואימא] שהלבישו לזרועות דא"א.

רק לצד הקדושה. ועיינו במה שכתוב על הפסוק "ויאבק איש", ועל הפסוק "עבדים היינו" וכו', "ויוציאנו ה' אלקינו": אבא ואמא, שהתלבשו בזרועות של אריך אנפין.

כאשר הגילוי של החסד העליון עובר דרך החסד של ז"א, הוא מגיע רק לצד הקדושה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמריו על "ויאבק איש" ועל "עבדים היינו... ויוציאנו ה' אלקינו", שבהם "ה' אלקינו" הם אבא ואמא, שהתלבשו בזרועות של אריך אנפין.

קטע 4 • 61-11

שתי התנועות של הגרשיים

6 וזהו שהנגינה של שם ה' יחתו מריבו הוא גרשיים שהם ב' תנועות זו למעלה מזו להורות שהיא המשכה ממקום עליון מאד מא"א [מאריך אנפין] לז"א שצ"ל בזה ב' המשכות הא' מחסד דא"א לאו"א [לאבא ואימא].

וזהו הטעם לכך שטעם השם בפסוק "הוי" — יחתו מריבו" הוא גרשיים, שהם שתי תנועות זו מעל זו, כדי להורות על המשכה ממקום עליון מאוד, מאריך אנפין לז"א, שבה נדרשות שתי המשכות: הראשונה מחסד דאריך אנפין לאבא ואמא;

כעת מוסבר הטעם לטעם גרשיים. לגרשיים יש שתי תנועות, זו מעל זו, והן מסמנות המשכה ממקום עליון מאוד, מאריך אנפין לז"א, בשני שלבים: השלב הראשון הוא מחסד דאריך אנפין לאבא ואמא, חכמה ובינה.

7 ואח"כ מאו"א [מאבא ואימא] נמשך לז"א. ולכך נגינה זו היא ב' תנועות [ועמ"ש בד"ה שיר השירים³⁴ בענין ב' בחי' חתן חות דרגא כו']

ואחר כך נמשכת ההשפעה מאבא ואמא אל ז"א. לכן הטעם הזה מורכב משתי תנועות [ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח במילים "שיר השירים", בענין שתי בחינות של חתן: "חת דרגא" וכו',

השלב השני הוא מאבא ואמא אל ז"א, ולכן הטעם מורכב משתי תנועות. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר הפותח במילים "שיר השירים", העוסק בשתי בחינות של חתן, ובמילים "חת דרגא", שפירושו "ירד מדרגה".

ובד"ה לבבתני^{35, 36} ב' לבבות כו' ע"ש] ואזי כשנמשך משם הוי' דא"א בז"א עיי' יחתו מריבו שמתבטלים כחות הדין שהן מריבו דז"א.

ובמאמר הפותח במילים "לבבתני" — שני לבבות וכו'; עיינו שם]. ואז, כאשר הוי' של אריך אנפין נמשכת אל ז"א, מתקיים "יחתו מריבו": כוחות הדין, שהם המתנגדים לז"א, מתבטלים.

ההערה שבסוגריים מפנה גם למאמר "לבבתני", העוסק בשני לבבות. כאשר הוי' של אריך אנפין נמשכת אל ז"א, כוחות הדין המתנגדים לז"א מתבטלים, וזהו "יחתו מריבו" — המתנגדים לו יישרו.

8 ובזהר פי' מריב ו' כי הוי"ו הוא ששה מדות דז"א שהחסד גובר בהן דבחי' גבורה שבו היא בבחי' לאכללא שמאלא בימינא כנ"ל והמקטרגים שלמעלה בהיכלות

ובזהר מפרש "מריב ו'" — מי שמתקוטט עם הוי"ו: הוי"ו היא שש המדות של ז"א, שבהן החסד גובר, שכן בחינת הגבורה שבו היא באופן של "לאכללא שמאלא בימינא", כפי שהוסבר לעיל. והמקטרגים שלמעלה, שבהיכלות

כעת מתברר פירושו של הזהר ל"מריב ו'". האות ו', שערכה שש, מסמלת את שש המדות של ז"א, שבהן החסד גובר, מפני שהגבורה נכללת בימין; לאחר מכן עובר המאמר למקטרגים שבהיכלות של הכוחות החיצוניים.

החיצונים המקטרגים על ישראל הם נגד בחי' זו ממש ונקי' מריבו וכמ"ש בתורה בפ' בלעם ויחר אף אלקים³⁷ כי הולך הוא כו' וע"י התגלות שם הוי' דא"א בז"א עי"ז יחתו מריבו.

של החיצונים, המקטרגים על ישראל, מתנגדים בדיוק לבחינה זו, ונקראים "מריבו" — מי שמתקוטטים עמו. וכך נאמר בתורה בפרשת בלעם: "ויחר אף אלקים כי הולך הוא" וכו'. ועל ידי התגלות שם הוי' של אריך אנפין בז"א, על ידי כך "יחתו מריבו" — יישברו המתנגדים לו.

המקטרגים על ישראל מתנגדים בדיוק לשילוב הגבורה בתוך החסד, ולכן הם נקראים "מריבו". המאמר מביא את הכתוב בפרשת בלעם, שיצא לקלל את ישראל: "ויחר אף אלקים כי הולך הוא". מקטרגים אלה נשברים כאשר שם הוי' של אריך אנפין מתגלה בז"א.

9 והוא ע"ד מ"ש ויעבור הוי' על פניו³⁸ ויקרא הוי' הוי' שזה היה אחר חטא העגל ולהמשיך סליחה ומחילה הוא דוקא על ידי שהמשיך משה רבינו ע"ה [עליו השלום] י"ג מדות הרחמים דא"א

וזה בדומה למה שנאמר: "ויעבור הוי' על פניו ויקרא: הוי', הוי'". הדבר היה לאחר חטא העגל; והמשכת סליחה ומחילה התאפשרה דווקא באמצעות המשכת שלוש עשרה מידות הרחמים של אריך אנפין בידי משה רבינו, עליו השלום.

הדבר מקביל להתגלות שלאחר חטא העגל, כאשר "ויעבור הוי' על פניו ויקרא: הוי', הוי'", והתגלו שלוש עשרה מידות הרחמים. הסליחה על אותו חטא התאפשרה רק מפני שמשה המשיך את שלוש עשרה מידות הרחמים של אריך אנפין — מדרגה שלמעלה מן החסד המדוד של ז"א.

ולכן אמר אם אין פניך הולכים³⁹ אל תעלנו מזה⁴⁰ שהרי ע"פ דין אינן ראויים כיון שחטאו.

ולכן אמר: "אם אין פניך הולכים — אל תעלנו מזה", שכן על פי מידת הדין הם לא היו ראויים לכך, כיוון שחטאו.

לכן עמד משה על כך ואמר: "אם אין פניך הולכים — אל תעלנו מזה". לפי מידת הדין, העם לא היה ראוי לכך לאחר שחטא, ולכן רק התגלות ממדרגה עליונה זו יכלה לשאת אותו.

10 וזהו ויקרא⁴¹ הוי' ופסיק טעמא בינייהו שקרא והמשיך משם הוי' דא"א בשם הוי' דז"א והמשכה זו צ"ל עי"ז ויעבור ה' על פניו. פניו הם חו"ב [חכמה ובינה] כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו⁴² כו'.

וזהו [פירוש] "ויקרא: ה', ה'", כשהטעמים מפסיקים בין שני השמות: הוא קרא והמשיך משם הוי' של אריך אנפין אל שם הוי' של ז"א (המדות). המשכה זו צריכה לעבור דרך "ויעבור ה' על פניו". "פניו" הם חכמה ובינה, כמו שנאמר: "חכמת אדם תאיר פניו" וכו'.

ב"ויקרא: ה', ה'" הטעמים מפרידים בין שני השמות: הראשון הוא שם הוי' של אריך אנפין, שמשה "קרא" והמשיך אל שם הוי' השני, של ז"א. המשכה זו עוברת "על פניו", והפנים הן חכמה ובינה, כפי שנאמר: "חכמת אדם תאיר פניו", וכפי שהגרשיים הראו מעבר דרך אבא ואמא.

11 והחסד דא"א נמשך ע"י או"א [אבא ואימא] לז"א כנ"ל. ולכן גם כאן הנגינה של שם הוי' דיחתו מריבו הוא גרשיים כו'

וחסד דא"א נמשך דרך אבא ואמא אל ז"א, כפי שהוזכר לעיל. לכן גם כאן, הטעם שעל שם הוי' בפסוק "יחתו מריבו" הוא גרשיים וכו'.

גם כאן, מאחר שחסד דא"א מגיע לז"א דרך אבא ואמא, שם הוי' בפסוק "יחתו מריבו" נושא את הטעם גרשיים, המורכב משני חלקים.

[והנה גרשיים הוא ג"כ לשון גירושין וכמ"ש בענין עבודת בני גרשון שהוא ג"כ לגרש החיצונים והוא ג"כ ע"י המשכת רב חסד בו"ק [בו' קצוות] דז"א שהם השיתא גוונים]

[והנה גרשיים הוא גם מלשון גירושין, כפי שנכתב בענין עבודתם של בני גרשון, שעבודתם היא גם לגרש את החיצונים; וגם עניין זה נעשה על ידי המשכת "רב חסד" בו"ק דז"א, שהן שיתא גוונים;

תוספת שבסוגריים מרובעים: גרשיים רומז גם לגירושין, כלומר להרחקה. עבודתה של משפחת הלויים בני גרשון, המתוארת בפרשת נשא, היא גם לגרש את החיצונים; וגם עניין זה נעשה על ידי המשכת רב חסד אל ו"ק דז"א, המכונים שיתא גוונים.

וזהו גרש ואח"כ ו' ואח"כ ו' וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל] והוא כענין ה' יחתו מריבו ו' כנ"ל]:
וזהו גרש, ואחר כך ו', ואחר כך ו' [בשם גרשון], כפי שנכתב לעיל. וזהו בדומה לענין "הוי' יחתו מריבו" — "מריבו וי", כפי שהוזכר לעיל.]

את השם גרשון דורשים כ"גרש" — לגרש — ואחריו ו' ואחריו ו', כפי שנאמר לעיל. הדבר מתאים לדרשת הזוהר על "הוי' יחתו מריבו" כ"מריבו וי": החיצונים המתנגדים לו' נדחים.

קטע 5 • 121 - 14

"עליו, בשמים, ירעים"

12 ב עליו בשמים ירעים.⁴³ פי' מלבד מה שהחסד דא"א מתלבש בתוך החסד דז"א שע"י יחתו מריבו בעלי הדין.

2. "עליו, בשמים, ירעים". פירוש הדבר הוא: מלבד חסד של אריך אנפין המתלבש בחסד של ז"א, ובכך נשברים בעלי הדין המתנצחים עמו,

החלק השני עוסק במילים הבאות בפסוק: "עליו, בשמים, ירעים". השלב הראשון כבר הוסבר: חסד של אריך אנפין, המתלבש בחסד של ז"א, שובר את בעלי הדין.

עוד זאת יעשה נפלאות שירעם עליהם בקול רעם אח"כ גם מחסד דא"א עצמו כמו שהוא שלא ע"י התלבשות בחסד דז"א שאז החסד

יתר על כן, הוא יעשה נפלאות: לאחר מכן ירעם עליהם בקול רעם, גם מחסד של אריך אנפין עצמו כפי שהוא, ולא באמצעות התלבשות בחסד של ז"א; כי אז החסד

מעבר לכך, ה' יעשה נפלאות נוספות וירעם עליהם לאחר מכן מחסד של אריך אנפין עצמו, שאינו מתלבש בחסד של ז"א. כשהחסד אינו מתלבש, הוא פועל בעוצמה רבה יותר.

פשוט יותר מכשמתלבש בחסד דז"א שמעלים קצת על החסד דא"א [ובזהר שם פי' ענין עליו בשמים דר"ל [דרוצה לומר] טלא דעתיקא⁴⁴ הנמשך על ז"א הנק' שמים.

מתפשט יותר משהוא מתפשט כשהוא מתלבש בחסד של ז"א, המסתיר במידה מסוימת את חסד של אריך אנפין. [ובזהר שם מבואר ענין "עליו, בשמים": הכוונה היא לטל של עתיקא, הנמשך על ז"א, הנקרא "שמים".

ההתלבשות בחסד של ז"א מסתירה במידה מסוימת את חסד של אריך אנפין, ולכן החסד כשהוא לעצמו מתפשט יותר. הוזהר מפרש את "עליו, בשמים" כטל של עתיקא הנמשך על ז"א, הנקרא "שמים".

13 ויש לכוונו ג"כ עם פי' זה. כי המשכת טלא דבדולחא ומו"ס [ומוחא סתימאה] היא בחי' עליונה יותר מהמשכת חסד דא"א שבבחי' חסד דא"א שייך התלבשות שמתלבש ממש בחכמה כו' וממנו לז"א התלבשות ממש

ואפשר להתאים זאת גם לפירוש הזה. שכן המשכת טלא דבדולחא ומו"ס היא ממדרגה עליונה יותר מהמשכת חסד דא"א, משום שבחינת חסד דא"א שייכת להתלבשות: היא מתלבשת ממש בחכמה וכו', ומשם בז"א בהתלבשות ממש;

אדמו"ר הזקן מתאים את פירושו גם להסבר הוזהר ל"עליו" – טלא דאטיקא. טלא דבדולחא ומו"ס, המוח הנסתר, נעלים מחסד דא"א, מפני שחסד זה מתלבש בפועל בחכמה, ומשם בז"א.

אבל בחי' מו"ס [מוחא סתימאה] וטלא דבדולחא הוא למעלה מבחי' התלבשות ממש כי הוא מג"ר [מג' ראשונות] דכתר בחי' תחתונה שבמאציל כו'

אבל בחינת מו"ס וטלא דבדולחא היא למעלה מהתלבשות ממש, שכן היא מג"ר דכתר, בחינה תחתונה שבמאציל וכו';

מו"ס וטלא דבדולחא הם למעלה מהתלבשות ממש, מפני שהם שייכים לשלוש הבחינות הראשונות שבכתר. בחינות אלה נחשבות למדרגה התחתונה שבמאציל עצמו, ולא לחלק ממה שנאצל.

ומבחי' זו נמשך להיות ירעם על בעלי הדין המקטרגים כו' ביתר שאת מבחי' יחתו מריבו].⁴⁵ (ועי' בזהר פי' וישלח דף קס"ו ע"ב).

ומבחינה זו נמשכת ההמשכה להיות "ירעם" על בעלי הדין המקטרגים וכו', ביתר שאת מבחינת "יחתו מריבו". [ועיינו בזהר, פרשת וישלח, דף קס"ו ע"ב].

מדרגה זו היא המקור ל"ירעם" כנגד בעלי הדין המקטרגים, בעוצמה רבה יותר מאשר שכירתם של "מריבו". הטקסט מפנה גם לזהר על וישלח, שמחיל את דברי חנה "מריבו יחתו" על התנהלות יעקב מול עשו.

וזי"ש [וזהו שכתוב] דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] [שמואל ב' כ"ב] ירעם מן שמים ה' ועליון יתן קולו⁴⁶ כו' פי' שדהע"ה [שדוד המלך עליו השלום] היה ענוותן ולא תלה בזכותו אלא ע"ד וחנותי את אשר אחון⁴⁷ וגו'

וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום [שמואל ב' כ"ב]: "ה' ירעם מן שמים ועליון יתן קולו" וכו'. פירוש הדבר הוא שדוד המלך עליו השלום היה עניו, ולא תלה זאת בזכותו, אלא בדרך של "יחנותי את אשר אחון" וכו';

כך גם אמר דוד: "ה' ירעם מן שמים ועליון יתן קולו". דוד היה עניו, ולא ייחס את הצלתו לזכותו, אלא לחסד חינו, ככתוב "יחנותי את אשר אחון" — חסד שניתן ללא תמורה ואינו נובע מזכות.

דהיינו ע"י התגלות בחי' א"א שמשם נמשך להושיעו מכף כל אויבו וזהו ועליון יתן קולו פי' ועליון היינו בחי' א"א שהחסד דא"א נק' חסד עילאה:

כלומר, על ידי התגלות בחינת א"א, שממנה נמשכה לו ההצלה "מכף כל אויבו". וזהו "ועליון יתן קולו": פירוש "ועליון" הוא בחינת א"א, שכן חסד דא"א נקרא חסד עילאה.

חסד זה בא באמצעות התגלות א"א, שממנה נמשכה הצלתו "מכף כל אויבו". "עליון" שבפסוק הוא א"א, שכן חסד דא"א נקרא חסד עילאה.

14 וישלח חציו⁴⁸ וכו'. היינו השפעת גבורות עליונות דקדושה לכלות ולהאביד כחות הדין המקטרגים והם אויבי ה' המונעים ההשפעה:

"וישלח חציו" וכו': כלומר, השפעת הגבורות העליונות של הקדושה, כדי לכלות ולהשמיד את כוחות הדין המקטרגים. הם אויבי ה', המונעים את השפע.

הפסוק הבא בשירת דוד, "וישלח חציו", מבטא את השפעת הגבורות העליונות של הקדושה, שמכלות ומשמדות את כוחות הדין המקטרגים. אלה הם אויבי ה', משום שהם מונעים את השפע של הברכה האלוקית.

קטע 6 • 151-16

"ויתן עוז למלכו"

15 ויתן עוז⁴⁹ למלכו. עוז הוא בחי' גבורות והוא קו השמאל שיהיה נמשך רק למלכו במל' דאצי' בשביל לעורר האהבה וכמ"ש שמאלו תחת לראשי⁵⁰ ולא יומשך ממנו לחיצונים שאז הגבורות ע"ד בחי' דין ח"ו [חס ושלום].

"ויתן עוז למלכו". עוז הוא בחינת גבורות, והוא קו השמאל, שנמשך רק "למלכו", למלכות דאצילות, כדי לעורר אהבה, ככתוב: "שמאלו תחת לראשי"; ואין להמשיך ממנו אל החיצונים, שאז הגבורות יהיו בבחינת דין, חס ושלום.

הפסוק מסתיים במילים "ויתן עוז למלכו". עוז הוא גבורה, קו השמאל; עליו להגיע רק "למלכו" — למלכות דאצילות — כדי לעורר אהבה, כמו ב"שמאלו תחת לראשי", ולא אל הכוחות החיצוניים, שאז הגבורה תהפוך לדין.

והענין שיש ב' בחי' בקו השמאל. הא' ע"ד שמאלו תחת לראשי שמעורר נש"י [נשמות ישראל] להיות להן הגבהה ברשפי אש האהבה⁵¹ כו' והוא ע"ד ויחמו הצאן.⁵²

והענין הוא שיש שתי בחינות בקו השמאל. הראשונה היא בבחינת "שמאלו תחת לראשי": היא מעוררת את נשמות ישראל להתרומם ב"רשפי אש" האהבה וכו', והיא בבחינת "ויחמו הצאן".

לקו השמאל יש שני צדדים. הראשון הוא "שמאלו תחת לראשי": הוא מרומם את נשמות ישראל ב"רשפי אש" של אהבה, בדומה לחום שגרם לצאן של יעקב "ויחמו".

שכל עיקר הייחוד הוא ע"י התעוררות הגבורה ורשפי אש האהבה בבחי' חמימות והתגברות משא"כ מבחי' קרירות כנ"ל ועמ"ש מזה בפ' תזריע בד"ה עולם לאכסדרה הוא דומה.

שכן עיקרו של כל ייחוד הוא באמצעות התעוררות הגבורה ורשפי אש האהבה, בבחינת חום והתגברות; לא כך מבחינת הקרירות, כנזכר לעיל. וראו מה שנכתב על כך בפרשת תזריע, במאמר המתחיל "עולם לאכסדרה הוא דומה".

כל ייחוד תלוי בהתעוררות זו של גבורה — באהבה בוערת שמביאה חום ועוצמה, דברים שאין הקרירות לבדה יכולה להביא, כפי שהוסבר לעיל. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו בפרשת תזריע, "עולם לאכסדרה הוא דומה".

והב' כענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] (סוטה מ"ז ע"א) שמאל דוחה וימין מקרבת⁵³. ומבחי' זו ע"י השתלשלות נמשך יניקת החיצונים בעלי הדינים קשים

והשנייה היא כענין מאמר חז"ל (סוטה מ"ז ע"א): "שמאל דוחה וימין מקרבת". מבחינה זו, באמצעות השתלשלות, נמשכת יניקה לחיצונים, בעלי הדינים הקשים,

הצד השני הוא הכלל של חז"ל: "שמאל דוחה וימין מקרבת". מן הצד הדוחה הזה, דרך ההשתלשלות, החיצונים יונקים — בעלי הדינים הקשים.

שהם רק שמאל דוחה בלי שום ימין מקרבת כי אין בהם בחי' לאכללא שמאלא בימינא.

שהם רק שמאל דוחה, בלי שום ימין מקרבת, שכן אין בהם בחינת "לאכללא שמאלא בימינא".

הכוחות האלה הם רק שמאל דוחה, ואין בהם ימין מקרבת. השמאל אינו נכלל בהם בימין.

אמנם אחר שיחתו מריביו ע"י החסד דא"א אזי גם בחי' הגבורות יהיו רק ע"ד ויתן עוז למלכו⁵⁴ ע"ד שמאלו תחת לראשי שבהתכללות הגבורות בהחסד יהי' [יהיה] ההשפעה ביתר שאת וחיות גדול וז"ש [וזהו שכתוב] ה' עוז לעמו יתן⁵⁵ כו'

אולם לאחר ש"יתפרדו כל פועלי און" באמצעות החסד דא"א, גם בחינת הגבורות תהיה רק בבחינת "וייתן עוז למלכו", כעניין "שמאלו תחת לראשי"; שכן כאשר הגבורות נכללות בחסד, ההשפעה תהיה בעוצמה רבה יותר ובחיות גדולה. וזהו שנאמר: "ה' עוז לעמו ייתן" וכו'.

לאחר שהמתנגדים מתפרדים באמצעות החסד של אריך אנפין, גם הגבורות משמשות רק כ"עוז למלכו", בדומה ליד שמאל שתחת לראש. כשהגבורות נכללות בחסד, ההשפעה מתחזקת והחיות גדלה, ככתוב: "ה' עוז לעמו ייתן".

[ועיין בזהר פ' לך דפ"ד אי מענין ויתן עוז כו' ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' אמור דצ"ג ב' בענין דרשו ה' ועוזו.

[ועינינו בזהר, פרשת לך לך, דף פ"ד ע"א, בעניין "וייתן עוז" וכו'; ועינינו בפירוש הרמ"ז, פרשת אמור, דף צ"ג ע"ב, בעניין "דרשו ה' ועוזו".]

ההערה שבסוגריים מפנה לזהר בפרשת לך לך, שבו מתבאר "וייתן עוז למלכו" כעוז עליון הניתן למלך המשיח. היא מפנה גם לפירוש הרמ"ז על הזהר בפרשת אמור, בעניין "דרשו ה' ועוזו".

16 והנה מבואר למעלה שחסד דא"א זהו נקי יד הגדולה⁵⁶ וזהו ענין ה' יחתו מריבו בנגינה גרשיים כו'

והנה, כפי שהתבאר לעיל, החסד של אריך אנפין הוא הנקרא "היד הגדולה", וזהו עניין "ה' — יחתו מריבו", בנגינה גרשיים וכו';

הדברים ממשיכים את הסוגריים שנפתחו בסוף הפסקה הקודמת. כפי שהתבאר לעיל, החסד של אריך אנפין נקרא "היד הגדולה" — הביטוי בתורה המתאר את קריעת ים סוף — והוא מתאים לפסוק "ה' — יחתו מריבו", המנוגן בטעם גרשיים.

ויתן עוז י"ל שזהו בחי' יד החזקה וירם קרן משיחו⁵⁷ זהו יד הרמה וכמ"ש ולו יקחת עמים⁵⁸ כו'.

"ויתן עוז" — אפשר לומר שזהו עניין "היד החזקה"; "וירם קרן משיחו" — זהו עניין "היד הרמה"; וכמו שכתוב: "ולו יקחת עמים" וכו'.

אפשר לקרוא את "ויתן עוז" כ"היד החזקה", ואת "וירם קרן משיחו" כ"היד הרמה", כך שביטויי הפסוק מקבילים לשלוש ה"ידיים". הפסוק "ולו יקחת עמים", מברכת יעקב ליהודה, מובא בהקשר של הרמת קרנו של המלך המשיח.

והנה המשכה זו שיהי' [שיהיה] התגלות החסד דא"א למטה אינו ע"פ דרך הטבע של סדר ההשתלשלות רק הצדיקים הגדולי' [הגדולים] יכולים להמשיכו בתפלתן שיומשך להתגלות למטה.

והנה, המשכה זו — שתהיה התגלות החסד של אריך אנפין למטה — אינה על פי הסדר הטבעי של סדר ההשתלשלות; רק צדיקים גדולים יכולים להמשיכה באמצעות תפילתם, כך שתימשך להתגלות למטה.

המשכת החסד של אריך אנפין למטה, כדי שיתגלה שם, אינה חלק מהסדר הטבעי של ההשתלשלות. רק צדיקים גדולים יכולים להמשיכו באמצעות תפילתם.

וזה הי' [היה] עבודת ויגיעת מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] בתפלתו להמשיך י"ג מדה"ר [מידות הרחמים] שהוא המשיכן וכמ"ש וימהר משה ויקד⁵⁹ ארצה וישתחו [וכמ"ש בזהר באדרא (דקל"ח א')]

וזה הייתה עבודתו ויגיעתו של משה רבנו בתפלתו: להמשיך את י"ג מידות הרחמים, שהרי הוא שהמשיכן, וכמו שכתוב: "וימהר משה ויקד ארצה וישתחו" [וכמו שכתוב בזהר, באידרא (דקל"ח א')]

זו הייתה עבודתו ויגיעתו של משה בתפילה: להמשיך את י"ג מידות הרחמים, והוא שהמשיכן. כאשר הן התגלו, נאמר בתורה: "וימהר משה ויקד ארצה וישתחו", וכעת מובאים דברי האידרא.

כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא⁶⁰ כו' ע"ש ועיין עוד בזהר שלח (דקס"א ב')

"כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא" וכו'; עיין שם. וראה עוד בזהר, שלח (דקס"א ב'),

האידרא מתפעלת מעוצמתו הגדולה של משה, שהוריד את מידות הרחמים למטה. הטקסט מפנה גם לזהר על פרשת שלח.

בפי' ועתה יגדל נא כח אד"י⁶¹ ועמ"ש בפי' שלח בפסוק זה ויש הפרש שבפי' כי תשא נז' [נזכר] י"ג מידות הרחמים והיינו שנמשך י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] מא"א [מאריך אנפין] לז"א ובפי' שלח נז' [נזכר] ט' תיקונים דדיקנא דז"א ועיין באדרא

בפירוש "ועתה יגדל נא כח אד"י"; וראה מה שכתוב בפרשת שלח על פסוק זה. ויש הבדל: בפרשת כי תשא נזכרות י"ג מידות הרחמים, כלומר י"ג תיקוני הדיקנא נמשכים מאריך אנפין לז"א; ואילו בפרשת שלח נזכרים ט' תיקוני הדיקנא של ז"א. ועיין באידרא

אותו זוהר מבאר את תפילת משה לאחר חטא המרגלים: "ועתה יגדל נא כח אד"י", פסוק שגם אדמו"ר הזקן מבאר בפרשת שלח. ההבדל הוא שלאחר חטא העגל, בפרשת כי תשא, משה המשיך את י"ג מידות הרחמים — י"ג תיקוני הדיקנא של אריך אנפין; ואילו לאחר חטא המרגלים, בפרשת שלח, נזכרים רק תשעת תיקוני הדיקנא של ז"א. בדימוי האידרא, ה"דיקנא" היא מערכת הצינורות שבהם הרחמים נמשכים למטה.

(דקל"ט א') תאנא כד נחית מן דיקנא יקירא עילאה⁶² כוי בתשעה תיקונין כוי ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"ה וע"ב)

(דקל"ט א'): "תאנא כד נחית מן דיקנא יקירא עילאה" וכו', "בתשעה תיקונין" וכו'; ובאדרא זוטא (דרצ"ה ע"א וע"ב):

האידרא רבא מלמדת שכאשר השמן הקדוש יורד מן הדיקנא העליונה והיקרה של עתיקא קדישא אל הדיקנא של ז"א, היא מסודרת בתשעה תיקונים. לאחר מכן מובאת האידרא זוטא.

הני תשע⁶³ ה תקונין אמרן משה כוי דאע"ג [דאף על גב] דתליסר תיקונין לא אמרן [השתא] בכוונה תליא מילתא⁶⁴ כוי

"הני תשעה תקונין אמרן משה" וכו'; "דאע"ג דתליסר תיקונין לא אמרן [השתא] בכוונה תליא מילתא" וכו'. האידרא זוטא אומרת שמשה אמר את תשעת התיקונים האלה בפעם השנייה, ואף שלא אמר כעת את שלושה-עשר התיקונים, "הדבר תלוי בכוונה": הוא לא הזכיר אותם, אך כיוון את דעתו למזלזל ובכך עורר אותו.

וע"ש היטב דכח הי' הוא המשכה ממזל דא"א להאיר בטי' ת"ד [תיקוני דיקנא] דז"א וכמ"ש ג"כ באד"ר [באדרא רבא] (דק"מ סע"א [סוף עמוד א]) ועיין בזהר ס"פ נשא (דקמ"ז תחלת עמוד א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם

ועיין שם היטב, שכוח הי' הוא המשכה מהמזל של אריך אנפין, כדי להאיר בתשעת התיקונים של זקן ז"א; וכך נכתב גם באידרא רבא (עמוד 140, סוף צד א). ועיין בזהר, סוף פרשת נשא (עמוד 147, תחילת צד א), ובמקדש מלך שם.

לכן "כוח הי" בתפילתו של משה הוא המשכה מהמזל של אריך אנפין, כדי להאיר בתשעת התיקונים של זקן ז"א; בזהר על פרשת שלח הוא מכונה הכוח הבא מעתיקא קדישא. הסוגריים מסתיימים בהפניות נוספות: לאידרא רבא, לסוף פרשת נשא בזהר ולפירוש מקדש מלך שם.

וכן גם בג"ע [בגן עדן] אין גלוי מבחי' זו דא"א אלא לצדיקים הגדולים דירתין תי' עלמין דכסופין⁶⁵ הנמשכים מא"א [מאריך אנפין] כוי.

וכך גם בגן עדן אין גילוי של בחינה זו של אריך אנפין, אלא לצדיקים הגדולים, היורשים את ארבע מאות עולמות הכיסופים הנמשכים מאריך אנפין וכו'.

גם בגן עדן בחינה זו של אריך אנפין מתגלה רק לצדיקים הגדולים. הם יורשים את "ארבע מאות עולמות הכיסופים", הנמשכים מאריך אנפין.

ועיין מ"ש בביאור ע"פ אני הי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים]. מענין חסד עילאה הנ"ל.

ועיין במה שנכתב בביאור על הפסוק "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", בעניין החסד העליון שהוזכר לעיל.

אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", הפסוק החותם את פרשת ציצית בפרשת שלח. שם נדון החסד העליון שעליו מדובר כאן.

ועיין עוד מענין ה' יחתו מריביו⁶⁶ בפ"ק [בפרק קמא] דר"ה [דראש השנה] (די"ז ע"א) ועמ"ש בד"ה ויאבק איש עמו בירושלמי פ"ד דברכות הלכה ג'.

ועיין עוד בעניין "הוי" — יחתו מריביו" בפרק הראשון של ראש השנה (דף יז ע"א); ועיין במה שנכתב במאמר המתחיל "ויאבק איש עמו". בירושלמי, פרק ד של ברכות, הלכה ג:

מקורות נוספים בעניין "הוי" — יחתו מריביו: התלמוד בראש השנה מייחס את דברי חנה למי ששלחו ידיהם בבית המקדש. אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמרו "ויאבק איש עמו", ולאחר מכן לירושלמי העוסק בברכות של ראש השנה.

תשע ברכות של ר"ה [ראש השנה] מניין א"ר [אמר רבי] אבא קרטוגנא כנגד תשע אזכרות שכתוב⁶⁷ בפי חנה וכתוב בסופה ה' ידין אפסי ארץ ור"ל [ורוצה לומר] ור"ה [וראש השנה] יום הדין הוא⁶⁸ וע' מזה ג"כ בש"ס [בששה סדרים] דילן פ"ד דברכות (דכ"ט ע"א)

"תשע ברכות של ראש השנה, מניין? אמר רבי אבא קרטוגנא: כנגד תשע הזכרות הכתובות בפרשת חנה"; ובסופה כתוב: "הוי ידין אפסי ארץ". כלומר, וראש השנה הוא יום הדין. ועיין בעניין זה גם בתלמוד שלנו, פרק ד של ברכות (דף כט ע"א).

הירושלמי לומד את תשע הברכות של תפילת מוסף לראש השנה מתשע ההזכרות של השם בתפילת חנה, שבסופה נאמר "הוי ידין אפסי ארץ", מפני שראש השנה הוא יום הדין. התלמוד הבבלי בברכות מביא גם הוא את אותה דרשה.

ובר"ה [ובראש השנה] כתיב ויבואו בני האלקים^{69.70} להתיצב על ה' ויבא גם כו' וע' זח"ב [זהר חלק ב'] ר"פ בא⁷¹ ובפי תצוה (קפ"ד א')

ובעניין ראש השנה כתוב: "ויבואו בני האלקים להתיצב על הוי", ויבוא גם" וכו'. ועיין בזוהר, חלק ב, בראש פרשת בא, ובפרשת תצוה (קפ"ד ע"א),

על ראש השנה כתוב ש"ויבואו בני האלקים להתיצב על הוי", ויבוא גם" השטן ביניהם. הזוהר בתפילת פרשת בא מפרש שהיום הזה הוא ראש השנה, שבו הקדוש ברוך הוא עומד לדון את העולם, ו"בני האלקים" הם השרים הממונים המשגיחים על מעשי בני האדם.

ובפי פנחס דר"א ועיקר הקטרוג על פריקת עול שיש למטה שמחמת זה אינן ראויים להתגלות מלכותו ית' וכמ"ש בד"ה תקעו בחודש שופר^{72.73} ועז"נ [ועל זה נאמר] ה' יחתו מריביו.

ובפרשת פנחס, דף רל"א. ועיקר הקטרוג הוא על פריקת העול שלמטה, שבגללה אינם ראויים להתגלות מלכותו יתברך, כפי שנכתב במאמר המתחיל "תקעו בחודש שופר"; ועל כך נאמר: "הוי יחתו מריביו".

גם בזוהר על פרשת תצוה ועל פרשת פנחס מדובר על כך. עיקר הקטרוג הוא על פריקת העול למטה, שבגללה בני האדם אינם ראויים להתגלות מלכות ה'; אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "תקעו בחודש שופר", ועל כך נאמר: "הוי יחתו מריביו".

ויתן עוז למלכו. וכמ"ש הי' מלך גאות לבש⁷⁴ לבש הי' עוז כו'. ולכן יש ט' אזכרות להמשיך ט"ס [ט' ספירות] במלכות שהיא בעצם נקודה א' והמשכה זו מט"ס [מט' ספירות] העליונות.

"ויתן עוז למלכו". וכפי שכתוב: "הוי' מלך גאות לבש, לבש הוי' עוז" וכו'. לכן יש תשע הזכרות [של השם], כדי להמשיך תשע ספירות במלכות, שהיא במהותה נקודה אחת; והמשכה זו היא מתשע הספירות העליונות.

"ויתן עוז למלכו" הוא העוז שבו הי', כביכול, מתלבש כשהוא מולך, כפי שנאמר: "הוי' מלך גאות לבש, לבש הוי' עוז". תשע ההזכרות של השם בתפילת חנה ממשיכות תשע ספירות במלכות, שהיא במהותה נקודה אחת; הן נמשכות מתשע הספירות העליונות.

וזהו ועוז מלך משפט אהב^{75, 76} פי' ועוז מלך ע"ד ארוממך אלקי המלך^{77, 78} וכענין ועתה יגדל נא⁷⁹ כח אדני כמ"ש לקמן על פסוק זה בפי' שלח ועיין מענין ויתן עוז ברכות שמות פרשה⁸⁰ א' (דק"י ע"א)

וזהו [פירוש] "ועוז מלך משפט אהב": פירוש "ועוז מלך" הוא על דרך "ארוממך אלקי המלך", וכמו עניין "ועתה יגדל נא כח הי'", כפי שכתוב להלן על פסוק זה בפרשת שלח. ועיינו בעניין "ויתן עוז" בשמות רבה, פרשה א' (עמ' 118א),

כך גם "ועוז מלך משפט אהב": עוזו של המלך הוא כמו "ארוממך אלקי המלך" — רוממות מלכותו — וכמו "ועתה יגדל נא כח הי'". בשמות רבה, כפי שמובא בהערת קה"ת מתוך אור התורה, הפסוק מתייחס לדוד, שהקדוש ברוך הוא רומם את מלכותו.

ובפי' יתרו פכ"ז.⁸¹ נשא פי"א⁸² (דרכ"א ג'). באיכה בפסוק גדע בחרי אף. דע"ב ג' ד'.

ובפרשת יתרו, פרק 27; נשא, פרק 1 (עמ' 221ג); באיכה, על הפסוק "גדע בחרי אף", עמ' 272ג-ד.

מובאים מקומות נוספים במדרש: בפרשת יתרו, שם, כפי שמצטט אור התורה, הפסוק מתייחס לניסים שהתרחשו בימי שלמה; ובפרשת נשא, שם נדרש "עוז" כמלכות. מובא גם המדרש באיכה על הפסוק "גדע בחרי אף כל קרן ישראל".

ענין וירם קרן ע"י התשובה ועמ"ש בת"א [בתורה אור] פי' יתרו בביאור ע"פ זכור ושמור בפי' רמה קרני⁸³ שהוא בחי' עתיקא כו':⁸⁴

עניין "וירם קרן" על ידי התשובה. ועיינו במה שכתוב בתורה אור, פרשת יתרו, בביאור על "זכור ושמור", בפירוש "רמה קרני", שהיא בחינת עתיקא וכו'.

הרמת הקרן באה באמצעות התשובה. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו בתורה אור, פרשת יתרו, על "זכור ושמור", שבו "רמה קרני" היא בחינת עתיקא.

בעבודה

המאמר מבחין בין המקטרגים, הרוצים דין לשם דין, לבין קנאות קדושה, שכואבת את החטא עצמו, ובין גבורת התורה, שתכליתה תיקון החוטא, כאב המכה את בנו כדי שיילך בדרך טובה. הצד השמאלי נועד לשרת את האהבה, כ"רשפי אש" המעלים את הנשמה; עיקר הקטרוג הוא על פריקת עול; והקרן מתרוממת באמצעות תשובה.

שאלות לשיחה

1. מדוע חסד לבדו, כמים קרים, עלול "להקפיא את המים", ומה מוסיפה לו הגבורה הכלולה בו?
2. כיצד מבחין המאמר בין כעסם של המקטרגים לבין "קנאת הוי' צבאות" ובין עונשי התורה?
3. מדוע רב חסד אינו יכול לרדת ישירות, ומהם שני הטעמים לכך שעליו להתלבש בחסד של ז"א?
4. מה מלמדות שתי התנועות של הגרשיים, ושני השמות ב"הוי", הוי", על האופן שבו אורו של אריך אנפין מגיע לז"א?
5. מדוע קושר המאמר את "המתקוממים נגדו" לראש השנה ולפריקת עול?

הערות

פסקה 1

1 כתיב ה' יחתו מריבו

ההערה מציגת שנוסח נוסף של המאמר, הנקרא "הנחה", נדפס שם.
הערת קה"ת
הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה-א ע"נב.

2 ה' יחתו מריבו

שירת חנה: "הוי" — יריביו יישברו; עליו, בשמים, ירעים". המאמר כולו בנוי על פסוק זה.

I Samuel 2:10 שמואל א ב:י

Havayah יחתו מריבו עלו בשמים ירעם Havayah ידיו אפסי־אָרץ ויתן־עז למלכו וירם קרן משיחו:

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces; Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge the ends of the earth; And He will give strength unto His king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א ב, י.

3 בשעתא דדינין מתערין ושלטיין

הזוהר על ויקרא דורש את הפסוק: כאשר מתעוררים הדינים, הם שולטים על הרחמים; וכאשר מברכים את הקדוש ברוך הוא ממעיין הנחל, הרחמים גוברים. את "מריבו" קוראים "מריב וי". אדמו"ר הזקן בא להסביר מדוע הדינים נקראים "יריביו".

Zohar, Vayikra 47:325-334 ספר הזוהר, ויקרא מ"ז:שכ"ה-של"ד

They that strive with the L-rd shall be broken in pieces": "that is to say, when judgement prevails over mercy, if then the Holy One, blessed be He, is blessed from the Source of the River, then mercy prevails and judgement is checked

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

4 ד' מחנות שכינה

הזוהר מתאר את מחנות ישראל במדבר: מיכאל מימין, גבריאל משמאל, אוריאל מלפנים ורפאל מאחור, והשכינה עליהם. הטקסט מביא זאת כדי להראות שגבורה קיימת בכריאה, שמקורה בשם הוי'.

Zohar III, 118b זח"ג קיח, ב

הערת קה"ת

זח"ג קיח, ב.

5 לאכללא שמאלא בימינא

הערת קה"ת מפנה Zohar III, 176a למילים האלה.

Zohar III, 176a זח"ג קעו, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג קעו, א.

6 לאכללא שמאלא בימינא

בפתיחת פרשת קורח אומר הזוהר שהשמאל כלול תמיד בימין. אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי זה כדי לתאר גבורה הכפופה לחסד.

Zohar, Korach 1:1-5 ספר הזוהר, קרח א:א-ה'

7 כי הדם הוא הנפש

"כי הדם הוא הנפש" נאמר באיסור אכילת דם. הטקסט מצטט זאת כדי להראות שהחיים תלויים בחום הדם.

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רק חֶזֶק לְבָבְךָ אֲכַל הַדֶּם כִּי הַדֶּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר:

Only be stedfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יב, כג.

8 ויחמו הצאן, ויחמנה בבואן לשתות

"ויחמו הצאן אל המקלות": צאנו של יעקב. הפועל נגזר משמיעו חום, והטקסט רואה בכך סימן לכך שהלידה מתרחשת באמצעות חום.

Genesis 30:39 בראשית ל':ל"ט

וַיַּחֲמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמִּקְלוֹת וַתֵּלֶדְן הַצֹּאן עֲקָדִים נֶקְדָּים וְטָלָאִים:

And the flocks conceived at the sight of the rods, and the flocks brought forth streaked, speckled, and spotted

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, לט. לח.

9 שם ה' הוא מדת הרחמים

המדרש אומר שבכל מקום שנכתב שם הוי', הכוונה היא למידת הרחמים, ושם אלקים מציין את מידת הדין. אדמו"ר הזקן פותח מכאן: שם הוי' הוא מידת הרחמים.

Bereshit Rabbah 73:3 בראשית רבה ע"ג:ג

... וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וינחם ה' ויאמר ה' אמתה. ואשריהם הצדיקים, שהם הופכים מדת הדין למדת הרחמים, בכל מקום שנאמר: אלקים, הוא מדת הדין. (שמות כב) אלקים לא תקלל. (שם) עד האלקים יבא דבר שניהם וישמע אלקים אל לאה (שם ב) וישמע אלקים את נאקתם (בראשית ח) ויזכור אלקים את נח:

He redeemed me unharmed from the battle waged against me [mikerav li], for there were many with me" (Psalms 55:19) - this is Jacob. "Mikerav li" - so that the counsel of that wicked one [Laban] will not come near me [shelo tikrav li], so that he [Laban] will not say: 'He [Jacob] will take with him this one, who bore children, and that one, who did not bear children, he will not take with him,' as Rabbi Yudan said in the name of Rabbi Aivu: Rachel was remembered ... due

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר עג, ג.

10 דשם הוי' הוא בוי"א

הערת קה"ת מפנה לה Zohar III, 129a למילים האלה.

Zohar III, 129a זח"ג קכט, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג קכט, א.

פסקה 2

11 ע"פ ולכל תכלית הוא חוקר

"קץ שם לחושך, ולכל תכלית הוא חוקר". הפסוק שהוזהר דורש בפתיחת פרשת מקץ.

Job 28:3 איוב כ"ח:ג

קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אכן אפל וצלמות:

Man setteth an end to darkness, And searcheth out to the furthest bound The stones of thick darkness and of the shadow of death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, ג.

12 וכן יש למטה בבני אדם . . שחפצם בפועל הדין

Derech Mitzvosecha מכאן את המצוות לאור החסידות. ההערה מפנה אליו כמקום נוסף שבו נדונה נקודה זו: אנשים שכמו המקטרגים שלמעלה רוצים שהדין יצא לפועל לשם עצמו.

הערת קה"ת

ראה גם בדרך מצותיך פט, ב.

13 ויחמו הצאן, ויחמנה בבואן לשתות

המילים כאן מצטטות את Genesis 30:39. הקטע מופיע למטה.

Genesis 30:39 בראשית ל"ט

ויחמו הצאן אליהם ויחמנה בבואן לשתות ויחמנה בבואן לשתות:

And the flocks conceived at the sight of the rods, and the flocks brought forth streaked, speckled, and spotted

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, לט. לח.

14

הוזהר מפרש את "קץ שם לחושך" כ"קץ" של הצד השמאלי, המשוטט בעולם, עומד לפני הקדוש ברוך הוא ומקטרג; "ולכל תכלית הוא חוקר", משום שכל מעשיו מכוונים להשחתה. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר של המקטרגים שכל רצונם הוא דין.

Zohar, Miketz 1:1 ספר הוזהר, מקץ א:א

AND IT CAME TO PASS AT THE END. R. Hiya expounded the word "end" from the text: He setteth an end for darkness, and he searcheth out to the furthest bound; a stone of thick darkness and the shadow of death (Job 28, 3). 'The end here mentioned is', he said, 'an allusion to the "end of the left", which, after roaming to and fro in the world, finally ascends and presents itself before the Holy One, blessed be He, to bring accusations against mankind. He "searcheth out to ... the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

15

"ויחמו בבואן לשתות": יעקב הציב את המקלות בשקתות המים. הטקסט רואה בכך ביטוי לכך שכל ההולדה באה באמצעות חום, בחינת הגבורה.

Genesis 30:38 בראשית ל"ח

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים אשר תבאן הצאן לשתות לנכח הצאן ויחמנה בבאן לשתות:

And he set the rods which he had peeled over against the flocks in the gutters in the watering-troughs where the flocks came to drink; and they conceived when they came to drink

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

16 הנועדים על הוי'

בסוף פרשת אחרי מות מצטט הוזהר את הפסוק "אשר נאספו על הוי'", שנאמר על קורח, כשהוא מדבר על הכוח שמתעורר מצדם. הטקסט אומר שהוזהר מסביר את הביטוי ברוח הדברים המובאים כאן.

Zohar, Achrei Mot 72:405-75:413 ספר הוזהר, אחרי מות ע"כ:ת"ה- ע"ה:ת"ג

and a person stepping on them with his foot or his shoe may come to harm. If this is true of this remnant of a remnant of filth, how much more of the woman who was joined with the Serpent! Alas for the world which inherited that filth from her! Therefore it is written, "To a woman in the separation of her uncleanness thou shalt not draw near". Happy the generation in which R. Simeon lived! To it the words apply, ... "Happy art thou O land, when thy king is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

17 הנועדים על הוי'

בנות צלפחד אומרות שאביהן "לא היה בתוך העדה הנועדים על הוי' בעדת קורח". הביטוי שהוזהר דן בו לקוח מפסוק זה.

Numbers 27:3 במדבר כ"ז:ג

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים עליה בעדת קורח כייבקהטאו מת וקנים לא היה לו:

Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the L-RD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 לאכללא שמאלא בימינא כמ"ש בזהר ר"פ קרח

בתחילת פרשת קורח אומר הוזהר שהשמאל נכלל תמיד בימין, ושקורח ביקש להחליף את הימין בשמאל. הטקסט מביא זאת כמקור לרצונו של קורח להפריד את הגבורות.

Zohar, Korach 1:1-5 ספר הוזהר, קרח א:א-ה

19 לתת נקמת ה' במדין

"היחלצו מאתכם אנשים לצבא... לתת נקמת הוי' במדין". הן הביטוי הזה והן פתיחת המאמר, שהטקסט מצטט — "היחלצו מאתכם" — לקוחים מפסוק זה.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג

וידבר משה אליהם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו עליהם לתת נקמת ה' במדין:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to

minion will vanish, for it is based upon slaughter, on the
... star of Mars, and if there are no wars it will pass away
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 4

25 "ולך, ה', חסד, כי אתה משלם לאיש כמעשהו". אדמו"ר הזקן מפרש את
הפסוק כתיאור החסד המדוד של ז"א, הניתן בהתאם למעשי בני האדם.

Psalms 62:13 תהילים ס"ב:י"ג

וְלֹא-אֶדְנִי חֶסֶד כִּי-אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׁיו:

Also unto Thee, O L-rd, belongeth mercy; For Thou render-
est to every man according to his work

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

26 אבל בחיי חסד דא"א

הקטע, במסגרת ההסבר על "אני ה' אלקיכם" בפרשת שלח, עוסק בהמשכת
האלוקות למטה, שישראל בלבד יכולים לפעול באמצעות התורה והמצוות;
את "אני ה' אלקיכם", שנאמר שוב לאחר יציאת מצרים, הוא מפרש
כהמשכה מלמעלה. זהו המאמר שהטקסט מזכיר בהמשך בעניין החסד
העליון.

הערת קה"ת

ראה לקמן שלח נא, א. יהל אור ע' לד.

27 באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה'

האיגרת נפתחת במילים "חסדי הוי' כי לא תמנו" ומבארת אותן באמצעות
ההבחנה שבזוהר בין חסד עולם לבין החסד העליון, רב חסד. הטקסט מפנה
את הקורא לשם בעניין החסד שאין לו גבול או מידה.

Tanya, Iggeres HaKodesh 10:8 תניא, אגרת הקדש י"ח:

אָה, הֵינִינִי דּוֹקָא לְשׁוּמְרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא סָר מִמֶּנָּה יְמִינִי וְשִׁמְאֵל אֶפִּילוּ כְּמִלָּא
גִּימָא; אֲבָל מִי שֶׁהֶעֱבִיר עָלָיו הַדֶּרֶךְ חֶסֶד וְשִׁלּוּם, מֵאַחֵר שֶׁהָעוֹנֶה דֶּרְכּוֹ,
לְתַתּ מַגְרָעוֹת בְּקֹדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁגָּרַע עָרְכּוֹ, בְּחִינַת הַמִּשְׁכָּתוֹ, מִה שֶׁהָיָה
יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ מִבְּחִינַת אֱלֹהוּתוֹ וְהָאֵתָר הָאוֹר מְאוּרֵאִין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא
אֵילּוּ הָיָה שׁוֹמֵר הַתּוֹרָה וּמְקַיְמָהּ כְּהַלְכָתָהּ הָרִי מְעוּוֹת וְהָ לֹא יוֹכֵל
לְתַקֵּן, כִּי אִם בְּהַמְשַׁכַּת הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְמַעַלָּה מִהַעוֹלָמוֹת וְאֵינּוּ
מִתְלַבֵּשׁ בָּהֶן, הִנֵּקְרָא "חֶסֶד עֵילָאָה" וְיָרֵב חֶסֶד, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

28 כי חפץ חסד הוא

"מי אל כמוך נושא עוון... כי חפץ חסד הוא". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה
בקשר לחסד שנמשך מעצמו, בלי שיתעורר בעקבות מעשים.

Micah 7:18 מיכה ז':י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נֹשֵׂא עוֹן וְעֹבֵר עַל-פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נִחְלָתוֹ לֹא-יִהְיֶה זֶק לְעַד
אֲפֹ כִי-חֶפֶץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And
passest by the transgression of the remnant of His heritage?
He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth
in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם

"ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך הוי' אלקיך לך את הקללה
לברכה". ראשיתו של המאמר שאליו מפנה הטקסט עוסקת בקטרוגים

.execute the L-RD'S vengeance on Midian

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר לא, ג.

20 מדין ריב ומדון

ההערה אומרת שבהגהות הרמ"ז על קטע הזוהר הזה מובאים דברי הארז"ל
בלקוטי תורה ובספר הלכותים, בתחילת יתרו, על מדין כמריבה ומדון.

הערת קה"ת

ראה זוהר יתרו סח, ד ובלקו"ת וספר הליקוטים ר"פ יתרו (הובאו ב)רמ"ז
לזוהר שם. מקדש מלך שם.

21 בדרך טובים

"למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור". הטקסט משתמש בביטוי
כדי להסביר את מטרת המכה שמכה האב: שכנו ילך בדרך טובה.

Proverbs 2:20 משלי ב':כ'

לְמַעַן תֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאַרְחוֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמֹר:

That thou mayest walk in the way of good men, And keep the
paths of the righteous

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 הוא גרשיים

ההערה מצטטת את אור התורה, המביא טעם נוסף לגרשיים: כדי ש"מריבו
יחתו", כלומר שכוחות החיצונים יידחו, הדבר נעשה על ידי בחינת האור
המקיף — בחינתו של גרשון.

הערת קה"ת

באורה"ת נשא ע' רנה מביא עוד טעם וז"ל "יש עוד טוב טעם כי כדי להיות
יחתו מריביו לדחות החיצוני הוא ע"י בחי' המקיף בחי' גרשון" ע"ש.

23 קנאת ה' צבאות

"קנאת הוי' צבאות תעשה זאת" — נאמר על כינון כס מלכותו של דוד
במשפט. הטקסט מושווה בין קנאה קדושה זו לבין המקטרגים, שאינם
מצטערים על החטא.

Isaiah 9:6 ישעיהו ט':ו'

לְמַרְכָּבָה הַמְּשֻׁרָה וּלְשִׁלּוּם אֵין-קֶץ עַל-כֵּסֶא דָּוִד וְעַל-מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ
וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפַּטּ וּבְכַזְקָה מִצֵּתָהּ וְעַד-עוֹלָם קִנְאֵת ה' צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה-זֹּאת:

That the government may be increased, and of peace there
be no end, upon the throne of David, and upon his king-
dom, to establish it, and to uphold it through justice and
through righteousness From henceforth even for ever. The
zeal of the L-RD of hosts doth perform this

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ט, ו.

24 בזוהר על בלק מסופר שכאשר הציעו לסמאל את התורה, הוא שאל מה
כתוב בה; אמרו לו "לא תרצח", והוא סירב לקבלה, משום ששלטונו הוא
על ההרג. הטקסט מביא זאת ביחס לגבורות המבקשות משפט לשמו.

Zohar, Balak 8:140-148 ספר זוהר, בלק ח':ק"מ-קמ"ח

He therefore summoned Samael and said to him: Dost thou
desire my Law? What is written in it, he asked? He replied,
taking a test passage: "Thou shalt not kill". Whereupon
Samael said: Heaven save us. This Torah is thine, and let it
remain thine. I do not want it. He then besought Him, say-
ing: Master of the Universe, if Thou givest it to me, all do-

שאינם מוצאים מקום.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַת אֶל־בְּלָעַם וַיִּהְיֶה כִּי הָאֱלֹהִים לֹךְ אֶת־הַקֶּלֶה לְכַרְכֵּה כִּי אָהָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 חסד דרועא ימינא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

31 חסד דרועא ימינא

בפתיחת אליהו, ההקדמה לתיקוני זוהר, מתוארות הספירות כגוף: "חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, תפארת גופא". הטקסט מביא זאת כדי להראות שהחסד שבאצילות נקרא גוף.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תיקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב*הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

32 וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא

אדרא רבא מבחינה בין חסד עולם, של ז"א, לבין חסדו של עתיק העתיקים, "חסד אמיתי", שעליו "לא אתמר אלא על חיי דנשמתא ולא על חיי דגופא". אדמו"ר הוקן מביא זאת כדי להסביר את רב חסד כנשמת החסד של ז"א.

Zohar, Idra Rabba 15:134-17:147 ספר זוהר, האדרא רבא ט"ז:קל"ד-י"ז:קמ"ז

33 ויאבק איש

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר": יעקב והמלאך. פסוק זה פותח מאמר שאליו מפנה הטקסט.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him .until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 פסוקה

34 שיר השירים

"שיר השירים אשר לשלמה": פתיחת המאמר שהטקסט מפנה אליו, העוסק בשתי הבחינות של חתן.

Song of Songs 1:1 שיר השירים א:א

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה:

THE song of songs, which is Solomon's

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 וכו"ה לבכתני

שם מוסברים שני הלבבות כשתי דרכי אהבה: לב אחד לאהוב את הי' ולהשתוקק לדבוק בו, וחלב האחר להכניע את היצר הרע ולהפוך אותו. אלה הן השמחה השורה בלב מצד אחד, והבכי השורה בו מצד אחר.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כט, ב.

36 לבכתני

"לבכתני אחתי כל"ה". האות הכפולה במילה "לבכתני" נקראת כשני לבבות, במאמר שהטקסט מפנה אליו.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לְבַכְתִּנִּי אַחֲתִי כָלֹה לְבַכְתִּנִּי בְּאַחַת מְעִינֶיךָ בְּאַחַד עֵינֶיךָ מְצֹוֶרֶיךָ:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 פסוקה

37 ויחר אף אלקים

"ויחרה אף אלקים כי הולך הוא, ויתייצב מלאך הוי' בדרך לשטן לו": בלעם בדרכו לקלל את ישראל. הטקסט מצטט פסוק זה בהקשר של המקטרגים על ישראל.

Numbers 22:22 במדבר כ"ב:כ"ב

וַיַּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּיָצֵב מַלְאָךְ ה' בְּדֶרֶךְ לְשָׁטָן לוֹ וְהוּא רָכַב עַל־אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:

And G-d's anger was kindled because he went; and the angel of the L-RD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two —servants were with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כב, כב.

9 פסוקה

38 ויעבור הי' על פניו

"והוי' עבר על פניו וקרא: הוי' הוי', אל רחום וחנון...": תחילת שלוש עשרה מידות הרחמים. אדמו"ר הוקן מפרש שהן נמשכות מאריך אנפין.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד וְאֱמֵת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, ;and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, ו.

39 אם אין פניך הולכים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם לג, טו.

40 אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה

דברי משה לאחר חטא העגל, כאשר ה' אמר שישלח מלאך לפני העם. הטקסט מסביר שמצד הדין הם לא היו ראויים לכך.

Exodus 33:15 שמות ל"ג:ט"ו

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פְּנִיךָ הֹלְכִים אֶל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה:

And he said unto Him: 'If Thy presence go not with me, carry us not up hence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

41 ויקרא הוי' הוי'

שני השמות שבפתיחת שלוש עשרה מידות הרחמים, המופרדים בטעמי המקרא. הטקסט מפרש אותם כהוי' של אריך אנפין וכהוי' של ז"א.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו'

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פְּנֵיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֶל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 חכמת אדם תאיר פניו

"חכמת אדם תאיר פניו". הטקסט נעזר בפסוק כדי להראות ש"פנים" מייצגות את חכמה ובינה.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח':א'

מִי כִהְיֶהְכֶם וּמִי יוֹדַע פֶּשֶׁר דְּבַר חֲכָמָה אָדָם תֹּאִיר פָּנָיו וְעַז פָּנָיו יִשָּׂא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
קהלת ח, א.

פסוקה 12

43 עליו בשמים ירעם

המילים הבאות בפסוקה של חנה: "עליו, בשמים, ירעם". הן פותחות את החלק השני של המאמר.

I Samuel 2:10 שמואל א':י'

Havayah יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ עָלָיו בְּשָׁמַיִם יִרְעַם Havayah יִדִּין אֶפְסִי־אֶרֶץ וַיִּתְּנֵנָה לְמַלְכוֹ וַיִּרֶם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ:

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces; Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge the ends of the earth; And He will give strength unto His king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 עליו בשמים דר"ל טלא דעתיקא

הוזהר על ויקרא מסביר את המילים "עליו" כזמן שבו הטל של עתיקא קדישא שורה על ראש ז"א, במקום הנקרא שמים; אז הוא מרעים ושובר את כוח הדינים.

Zohar, Vayikra 47:325-334 ספר הוזהר, ויקרא מ"ז:שכ"ה-של"ד
Against them he shall thunder in heaven": that is, when the "dew from the Ancient Holy One shall rest upon Him and fills His head in the place called "heaven", then He breaks the power of mighty judgements. "And he shall give strength to his king": this is the Holy One, blessed be He; "and exalt the .horn of his anointed": this is the Community of Israel

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 13

45 יחתו מריביו

בוזהר על וישלח נאמר שיעקב עשה הכול בחכמה בהתנהלותו מול עשו, ועל כך אמרה חנה: "הוי' — ייחתתו מריביו". הטקסט מתייחס לכך בסוגריים.

Zohar, Vayishlach 1:16-2:26 ספר הוזהר, וישלח א':ט"ז-ב':כ"ו

46 שירת ההצלה של דוד: "הוי' רעם מן השמים, והעליון השמיע את קולו". אדמו"ר הזקן מפרש את "העליון" כאריך אנפין.

II Samuel 22:14 שמואל ב כ"ב:י"ד

יִרְעַם מִן־שָׁמַיִם וְעֲלִיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ:

The L-RD thundered from heaven, and the Most High gave forth His voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 וחנותי את אשר אחון

"וחנותי את אשר אחון, וריחמתי את אשר ארחם" — נאמר למשה. הטקסט מביא פסוק זה כדי לציין חן הניתן בחינם, ולא בזכות.

Exodus 33:19 שמות ל"ג:י"ט

וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבִיר כְּלִי־טוֹבִי עַל־פְּנֶיךָ וְקִרְאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ וְחַנְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲחֹן וְרַחֲמִתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

And He said: 'I will make all My goodness pass before thee, and will proclaim the name of the L-RD before thee; and I will be gracious to whom I will be gracious, and will show 'mercy on whom I will show mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות לג, יט.

פסוקה 14

48 וישלח חציו

שירת דוד: "וישלח חציו ויפיצם". הטקסט מפרש את החצים כגבורות העליונות שבקדושה, המשמידות את המקטרגים.

Psalms 18:15 תהילים י"ח:ט"ו

וַיִּשְׁלַח חֲצָיו וַיִּפִּיצֵם וַיִּבְרָקִים רַב וַיַּהֲרֹם:

And He sent out His arrows, and scattered them; and He shot forth lightnings, and discomfited them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces;
Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge
the ends of the earth; And He will give strength unto His
.king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א ב, י.

55 ה' עוז לעמו יתן

"ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום". הטקסט מביא את הפסוק כדי
להראות שהגבורות כלולות בחדס ומחזקות את ההשפעה.

Psalms 29:11 תהילים כ"ט:יא

Havayah עז לעמו יתן Havayah יברך את־עמו בשלום:

The L-RD will give strength unto His people; The L-RD will
.bless his people with peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כט, יא.

פסוקה 16

56 יד הגדולה

"יורא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה הו' במצרים": בעת קריעת ים
סוף. הטקסט מזהה את ה' הגדולה עם החסד של אריך אנפין.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעַם אֶת־ה'

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the
Egyptians, and the people feared the L-RD; and they be-
.lieved in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 וירם קרן משיחו

המילים האחרונות בפסוק של חנה: "וירם קרן משיחו". הטקסט מקביל
אותו ל"יד הרמה".

I Samuel 2:10 שמואל א ב':י

Havayah יתתו מריבו עזו בשמים ירעם Havayah ידיו אפסי־ארץ
ויתנו־עז למלכו וירם קרן משיחו:

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces;
Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge
the ends of the earth; And He will give strength unto His
.king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 ולו יקהת עמים

ברכת יעקב ליהודה: "לא יסור שבט מיהודה... ולו יקהת עמים". הפסוק
מובא בהקשר של הרמת המלך המשיח.

Genesis 49:10 בראשית מ"ט:י

לֹא־יִסּוּר שִׁבְט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־בֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת
עַמִּים:

The sceptre shall not depart from Judah, Nor the ruler's staff
from between his feet, As long as men come to Shiloh; And
.unto him shall the obedience of the peoples be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

פסוקה 15

49 ויתן עוז

בווהר על לך מוסבר "תנה עוזך לעבדך" כעוז העליון, ככתוב "ויתן עוז
למלכו", ו"מלכו" הוא מלך המשיח.

Zohar, Lech Lecha 18:165-19:176 ספר הזהר, לך לך י"ח:קס"ה-
י"ט:קע"ו

50 שמאלו תחת לראשי

"ידו השמאלית תחת לראשי וימינו תחבקני". הטקסט מפרש את היד
השמאלית כגבורה המשמשת את האהבה.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו

שִׁמְאֱלוֹ תַּחַת לְרָאשִׁי וַיְמִינִי תַּחְבֵּקְנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand em-
.brace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ו.

51 ברשפי אש האהבה

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש, שלהבת ה'". הטקסט משתמש
בדימוי הזה לתיאור האהבה הלוהטת שהגבורה מעוררת.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שִׁימִנִּי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־רֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה
כְּשֹׁאֹל קִנְאָה רִשְׁפֵּיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבַתֶּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
.L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 ויחמו הצאן

"והצאן יחמו": החום המביא חיים חדשים, שכבר הוכר בתחילת המאמר.

Genesis 30:39 בראשית ל':ל"ט

וַיַּחֲמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמְּקֻלוֹת וַתֵּלֶדְן הַצֹּאן עֲקָדִים נֶקְדִּים וְטָלָאִים:

And the flocks conceived at the sight of the rods, and the
flocks brought forth streaked, speckled, and spotted

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לתאר את צד הגבורה הדוחה.

Sotah 47a:6 סוטה מ"ז א':ו

תְּנוּ רַבְּנָנִי: לְעוֹלָם תִּהְיֶה שְׂמָאל דּוּחָה וַיְמִין מְקַרְבֵּת, לֹא כְּאַלְיָשָׁע שְׁדַחְפוּ
לְגִתְּחִי בְּשִׁתֵּי יָדָיו, וְלֹא כִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחְיָה שְׁדַחְפוּ לְיֵשׁוּ הַנוֹצְרִי
מִתְלַמְּדָיו בְּשִׁתֵּי יָדָיו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 ויתן עוז למלכו

סוף הפסוק של חנה: "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו". הטקסט מפרש את
העוז כגבורה הניתנת למלכות.

I Samuel 2:10 שמואל א ב':י

Havayah יתתו מריבו עזו בשמים ירעם Havayah ידיו אפסי־ארץ
ויתנו־עז למלכו וירם קרן משיחו:

בראשית מט, י.

59 וימהר משה ויקד

תגובת משה כאשר נאמרו שלוש עשרה מידות הרהמים. הטקסט מביא אותה בהקשר לעמלו של משה בהמשכתן למטה.

Exodus 34:8 שמות ל"ד:ח'

וימהר משה ויקד ארצה וישתחו:

And Moses made haste, and bowed his head toward the earth, and worshipped

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, ח.

60 כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא

האדרא רבא מתפעלת מכוחו של משה, שהוריד את מידות הרהמים למטה. הטקסט מצטט אותה בהקשר להמשכת שלוש עשרה המידות בידי משה.

Zohar, Idra Rabba 30:230-31:238 ספר הזהר, האדרא רבא לי:ר"ל-לי"א:רל"ח

61 ועתה יגדל נא כח אדי

הזהר על שלח מסביר את "כוח ה'" בתפילת משה ככוח שמקורו בעתיקא קדישא, הנסתר מכל הנסתרים, שנועד להתגדל למעלה ולהימשך למטה.

Zohar, Sh'lach 11:84-92 ספר הזהר, שלח לך י"א:פ"ד-צ"ב

62 תאנא כד נחית מן דיקנא יקירא עילאא

האדרא רבא: כאשר השמן הקדוש יורד מן הזקן העליון היקר של עתיקא קדישא אל זקנו של ז"א, הזקן מסודר בתשעה תיקונים.

Zohar, Idra Rabba 32:248-33:257 ספר הזהר, האדרא רבא לי"ב:רמ"ח-ל"ג:רנ"ז

63

התלמוד הבבלי: תשע הברכות של ראש השנה מקבילות לתשע האזכרות של שם הוי' שאמרה חנה בתפילתה, שכן בראש השנה נפקדו שרה, רחל וחסה.

Berakhot 29a:11 ברכות כ"ט א:י"א

הני תשע דראש השנה כנגד מי? אמר רבי יצחק דמן קרטיגנין: כנגד תשעה אזכרות שאמרה חנה בתפילתה, דאמר מר: בראש השנה נפקדה שרה רחל וחסה.

To what do the nine benedictions in the New Year Tefillah correspond ? R. Isaac of Kartignin said : To the nine references to the Divine Name which Hannah made in her prayer (I Sam. ii. 1-10) ; for the teacher said : On the New Year's day "Sarah, Rachel and Hannah were "visited

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

64 דתליסר תיקונין לא אמרן [השתא] בכוונה תליא מילתא

האדרא זוטא: משה אמר את תשעת התיקונים בפעם השנייה, ואף שלא אמר אז את שלושה עשר, הדבר תלוי בכוונה, שכן כיוון את דעתו למולא; לאחר מכן מובא הפסוק "ועתה יגדל נא כוח אדני".

Zohar, Idra Zuta 36:174 ספר הזהר, האדרא זוטא ל"ו:קע"ד

65 ת' עלמין דכסופין

הערת קה"ת מפנה Zohar I, 123b למילים האלה.

Zohar I, 123b זח"א קכג, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א קכג, ב.

66

התלמוד מחיל את דברי חנה "הוי' — יריביו יישברו" על מי ששלחו את ידיהם נגד בית המקדש. הטקסט מונה פסוק זה בין המקורות הנוגעים לפסוק הנדון.

Rosh Hashanah 17a:5 ראש השנה י"ז א:ה'

גיהנםם כלה והו' אינן כליו, שנאמר: "וצורם לבלות שאול מזבול לו". וכל כה למה — מפני שפשוטו ידיהם בזבול, שנאמר: "מזבול לו", ואין "זבול" אלא בית המקדש, שנאמר: "בנה כנתי' בית זבול לך", ועליהם אברהם חנה: "ה' יחתו מריקיו".

Why so much? Because they laid their hands on the dwelling place (zevul), as it says 'as his dwelling place' and dwelling place only refers to the Holy Temple as it says "I have surely built You a house to dwell in..." (Melachim I 8:13) Of all these Chana said "Those who strive with the L-rd will be broken..." (Shmuel I 2:10)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

67

תשע הברכות של ראש השנה מקבילות לתשע האזכרות של שם הוי' בפרשת חנה, שבסופה נאמר: "הוי' ידין אפסי ארץ". הטקסט קושר את הפסוק ליום הדין.

Jerusalem Talmud Berakhot 4:3:8 תלמוד ירושלמי ברכות ד:ג:ח'

תשע של ראש השנה מניין. אמר רבי אבא קרטיגניא כנגד תשע אזכרות שכתוב בפרשת חנה. וכתוב בסופה יי' ידין אפסי ארץ.

Nine of New Year's Day, from where? Rabbi Abba from Carthage said: Corresponding to the nine Divine Names in Hanna's prayer; there it is written at the end: (1Sam 2:10) "The Eternal will judge the ends of the earth

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

68 ור"ה יום הדין הוא

ההערה אומרת שראש השנה כיום הדין נאמר במפורש בתפילות רבות של ראש השנה, ומפנה לשם כך להערה 2 של מאמר זה.

הערת קה"ת

כמפורש בכ"ז תפלות דר"ה. וראה ברכת ערב ר"ה תשנ"ב הערה 2.

69 ויבאו בני האלקים

"ויהי היום ויבאו בני האלקים להתייצב על הוי' ויבאו גם השטן בתוכם". הטקסט מפרש זאת כראש השנה, יום הדין והקטרוג.

Job 1:6 איוב א:ו'

ויהי היום ויבאו בני האלקים להתייצב עליה ויבאו גם השטן בתוכם:

Now it fell upon a day, that the sons of G-d came to present themselves before the L-RD, and Satan came also among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב א, ו. ראה בתרגום שם.

70 ויבאו בני האלקים

בתחילת פרשת בא מפרש הזהר את "ויהי היום" כראש השנה, שבו הקדוש ברוך הוא עומד לדון את העולם, ואת "בני האלקים" כשרים הממונים

הגדולים, הנשלחים להשגיה על מעשי בני האדם.

Zohar, Bo 1:1-2:8 ספר הזהר, בא א:א-ב:ח'

R. Eleazar then discoursed on the verse: And there was a day when the sons of G-d came to stand before the L-rd, and Satan came also among them (Job 1, 6). 'This "day" ', said he, 'was New Year's Day, on which the Holy One sits in judgement on the world

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

71 זח"ב ר"פ בא

ההערה מביאה את לשון הזהר (II, 32b), כפי שצוטטה שם: "ויהי היום — זהו ראש השנה; בני האלקים הם השרים הממונים הגדולים, שנשלחו להשגיח על מעשי בני האדם".

הערת קה"ת

דף לב, ב "ויהי היום דא ר"ה בני האלקים אינון רברבין ממוניך שלוחין לאשגחא בעובדא דבני נשא" — אוה"ת נ"ך א ע' תרנא.

72 תקעו בחודש שופר

הזהר בפרשת תצוה, שהטקסט מצטט כאן, אומר שבראש השנה מגיע זמנו של הנחש לתבוע דין לפני הקדוש ברוך הוא, ומפרש את "תקעו בחודש שופר" כזמן שבו הדין מתעורר.

Zohar, Tetzaveh 10:83-11:92 ספר הזהר, תצוה י:פ"ג-י"א:צ"ב

The old man then proceeded to discourse on the verse: "Blow the trumpet in the new moon, in the time appointed on our solemn feast-day" (Ps. 81, 4). He said: 'Now is the time when the mighty supernal judgement is awakened, and with it the "other side" also gathers force. And with this access of force it ascends and veils the Moon that She may no more shine, and She falls entirely under the influence of stern Justice. Then all the worlds and spheres come under ... the aegis of judgement

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

73 תקעו בחודש שופר

"תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו": פתיחת המאמר שאליו מפנה הטקסט בעניין הקטרוג של ראש השנה.

Psalms 81:4 תהילים פ"א:ד'

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו:

Blow the horn at the new moon, at the full moon for our feast-day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 ה' מלך גאות לבש

"הוי' מלך, לבש גאות; לבש הוי' עוז התאזר". הפסוק מובא כדי להראות שהעוז שייך למלכות.

Psalms 93:1 תהילים צ"ג:א'

ה' מלך גאות לבש ה' עוז התאזר אף-תכון תבל בלי-תמוט:

The L-RD reigneth; He is clothed in majesty; The L-RD is clothed, He hath girded Himself with strength; Yea, the world is established, that it cannot be moved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צג, א.

75 ועוז מלך משפט אהב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם צט, ד.

76 ועוז מלך משפט אהב

"ועוז מלך משפט אהב". הטקסט דורש את המילים "ויתן עוז למלכו".

Psalms 99:4 תהילים צ"ט:ד'

ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה בעקב אתה עשית:

The strength also of the king who loveth justice— Thou hast established equity, Thou hast executed justice and righteousness in Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ארוממך אלקי המלך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם קמה, א.

78 ארוממך אלקי המלך

"ארוממך אלקי המלך". הטקסט משווה את עוזו של המלך לרוממות זו של מלכותו.

Psalms 145:1 תהילים קמ"ה:א'

תהלה לך יי ארוממך אלוהי המלך ואבך שמה לעולם ועד:

praise; of David. I will extol Thee, my G-d, O [A Psalm of] King; And I will bless Thy name for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ועתה יגדל נא

תפילתו של משה לאחר מעשה המרגלים: "ועתה יגדל נא כח אדניי כאשר דברת". הטקסט משווה את העוז שניתן למלך לכוח זה.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

ועתה יגדלנא כח אדניי כאשר דברת לאמר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יד, יז.

80 ברכות שמות פרשה א

ההערה מצטטת את אור התורה על המדרש בשמות רבה, section 1: "ויתן עוז למלכו" מתייחס לדוד, שהקב"ה רומם את מלכותו.

הערת קה"ת

"דקא על דוד שרימם הקב"ה מלכותו" — אוה"ת נ"ך א ע' כט.

81 ובפ' יתרו פכ"ז

ההערה מצטטת את אור התורה על שמות רבה, section 27: "כאשר עשית נסים בימי שלמה, כמו שנאמר: 'ויתן עוז למלכו'".

הערת קה"ת

"כשעשית נסים בימי שלמה שנאמר ויתן עוז למלכו" — אוה"ת נ"ך א ע' כט.

82 נשא פ"א

ההערה מצטטת את אור התורה על המדרש בנשא, section 1, על "יתר שאת ויתר עז": "עז" הוא מלכות, כמו שנאמר: "ויתן עז למלכו".
הערת קה"ת
"ע"פ יתר שאת ויתר עז, עז זה מלכיות שנאמר ויתן עז למלכו" — אוה"ת נ"ך-א ע"כט.

83 רמה קרני

תחילת תפילתה של חנה: "עלץ לבי בהוי' רמה קרני בהוי'". המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט מסביר זאת כמדרגת עתיקא.

I Samuel 2:1 שמואל א ב':א'

וַתִּתְפַּלֵּל חָנָה וַתֹּאמֶר עֲלֵץ לִבִּי בַּה' רָמָה קֶרְנִי בַּה' רָחֵב פִּי עַל־אֹיְבֵי כִי שְׂמִחָתִי בִישׁוּעָתְךָ:

And Hannah prayed, and said: My heart exulteth in the L-RD, My horn is exalted in the L-RD; My mouth is enlarged over mine enemies; Because I rejoice in Thy salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 "גדע בחרי אף כל קרן ישראל". הפסוק מובא עם המדרש על איכה בנוגע להרמת הקרן.

Lamentations 2:3 איכה ב':ג'

גָּדַע בְּחַר־אַף כָּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל הִשְׁיֵב אַחֲוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּכְעַר בְּיַעֲקֹב כְּאֵשׁ לֶהָבָה אֲכָלָה סָבִיב:

He hath cut off in fierce anger All the horn of Israel; He hath drawn back His right hand From before the enemy; And He hath burned in Jacob like a flaming fire, Which devoureth round about

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). להלן ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/4/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק